

Talousarvio vuodeksi 2017 ja taloussuunnitelma vuosiksi 2017 - 2019

5.10.2016

Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen

Ajankohtaiset asiat

Yleinen taloustilanne

Työllisyys

Kuntatalousohjelma

Talousarvion 2017 lähtökohdat

Toimialakohtainen tarkastelu

Ajankohtaisia asioita

- Sote- ja maakuntauudistus
- Helsingin johtamisjärjestelmä

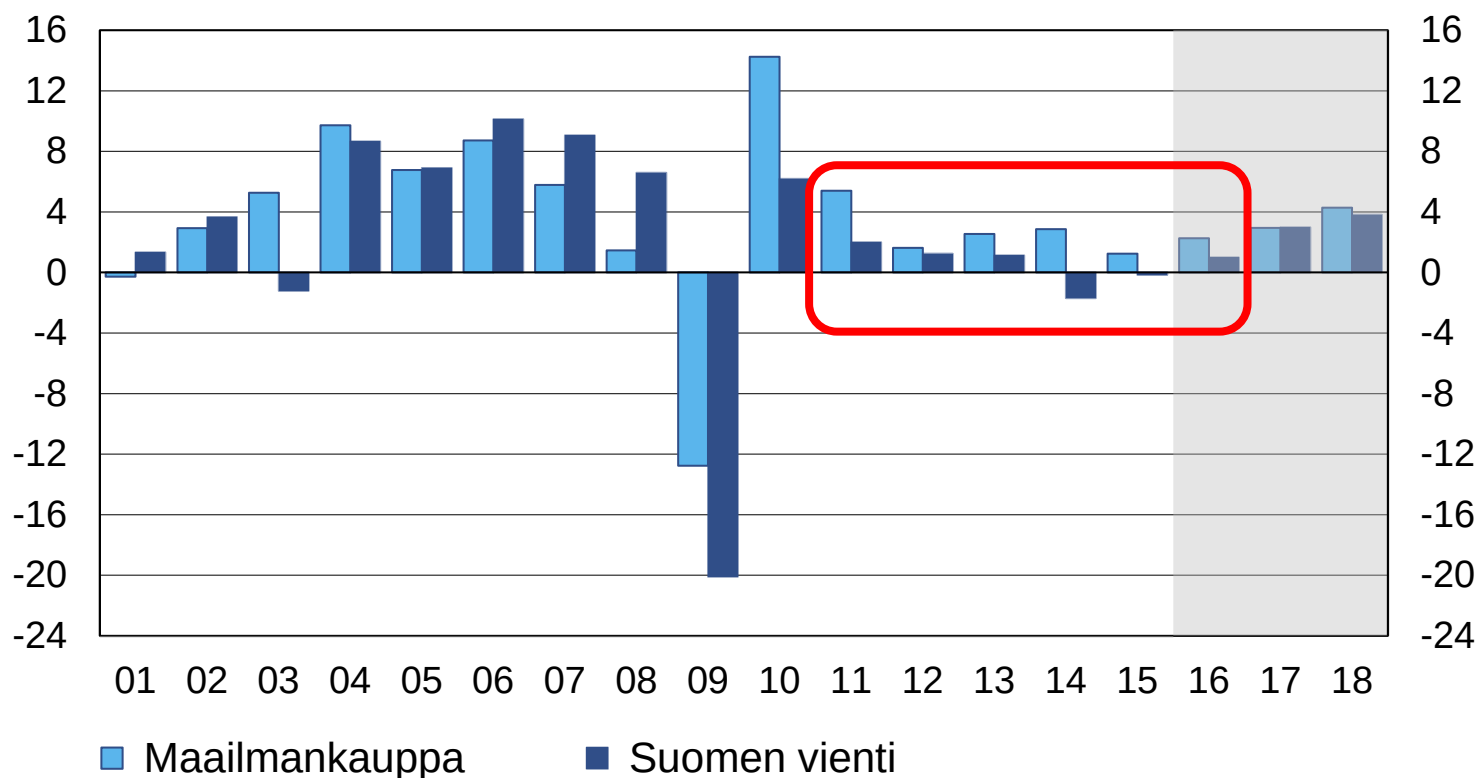
Yleinen taloustilanne

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Maailmankaupan kasvu on ollut tahmeaa ja Suomen vienti on kehittynyt tätäkin heikommin

Maailmankauppa
määrän muutos, %

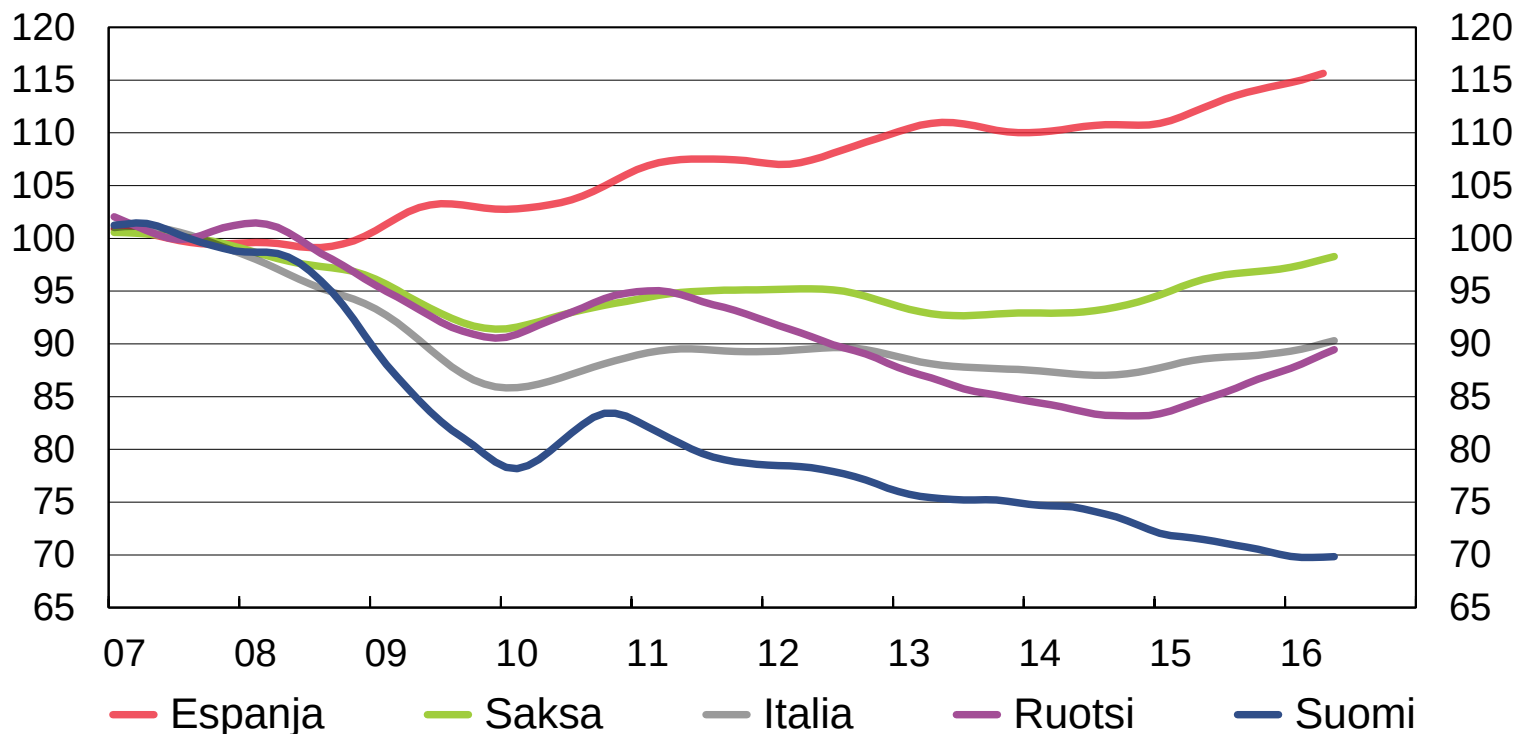

Lähde: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Tilastokeskus, VM

Suomen kilpailukyky on jäänyt kilpailijamaista

Tavaraviennin markkinaosuus¹

2007=100, trendi (HP)

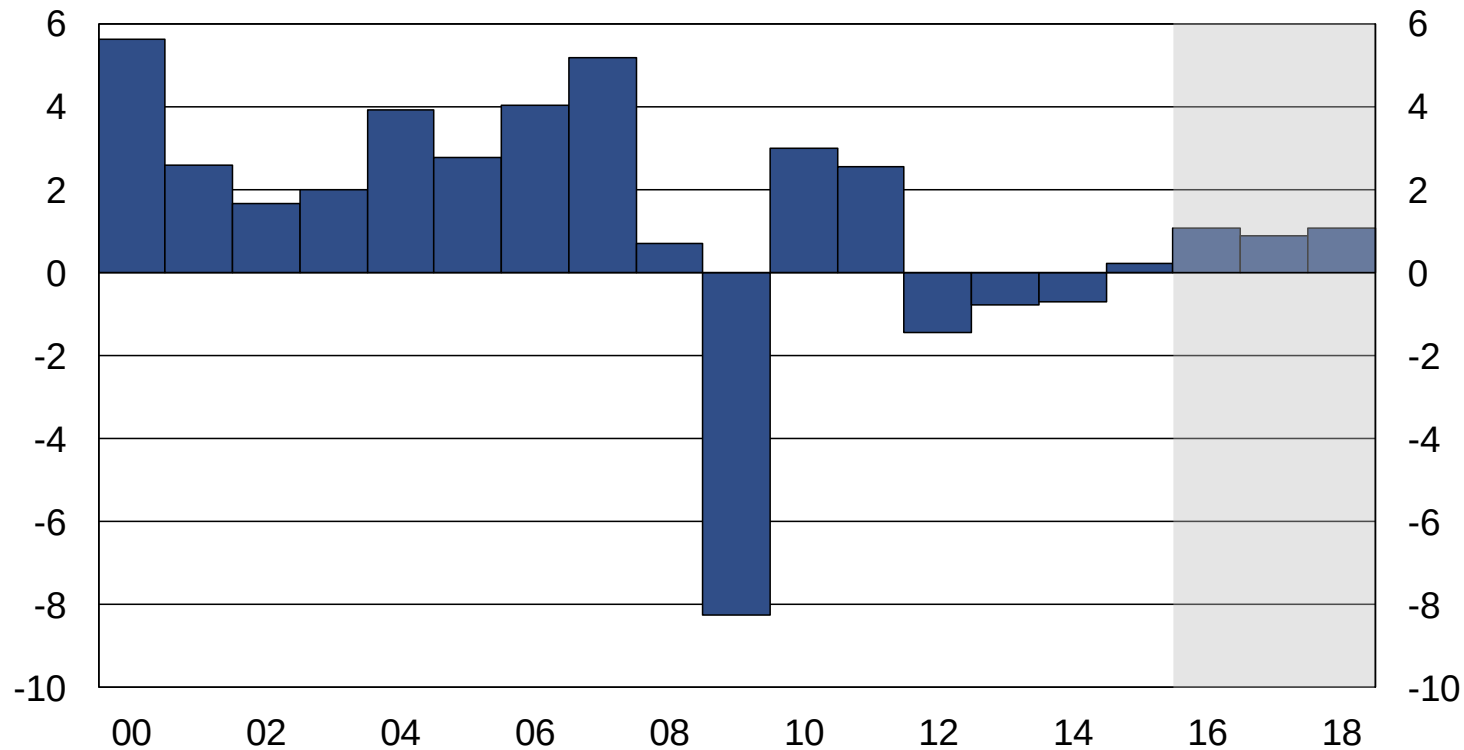
¹ Tavaraviennin kasvu suhteessa maailmankaupan kasvuun

Lähde: Macrobond, VM

Suomen talouskasvu hidasta

Bruttokansantuote

määrän muutos, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

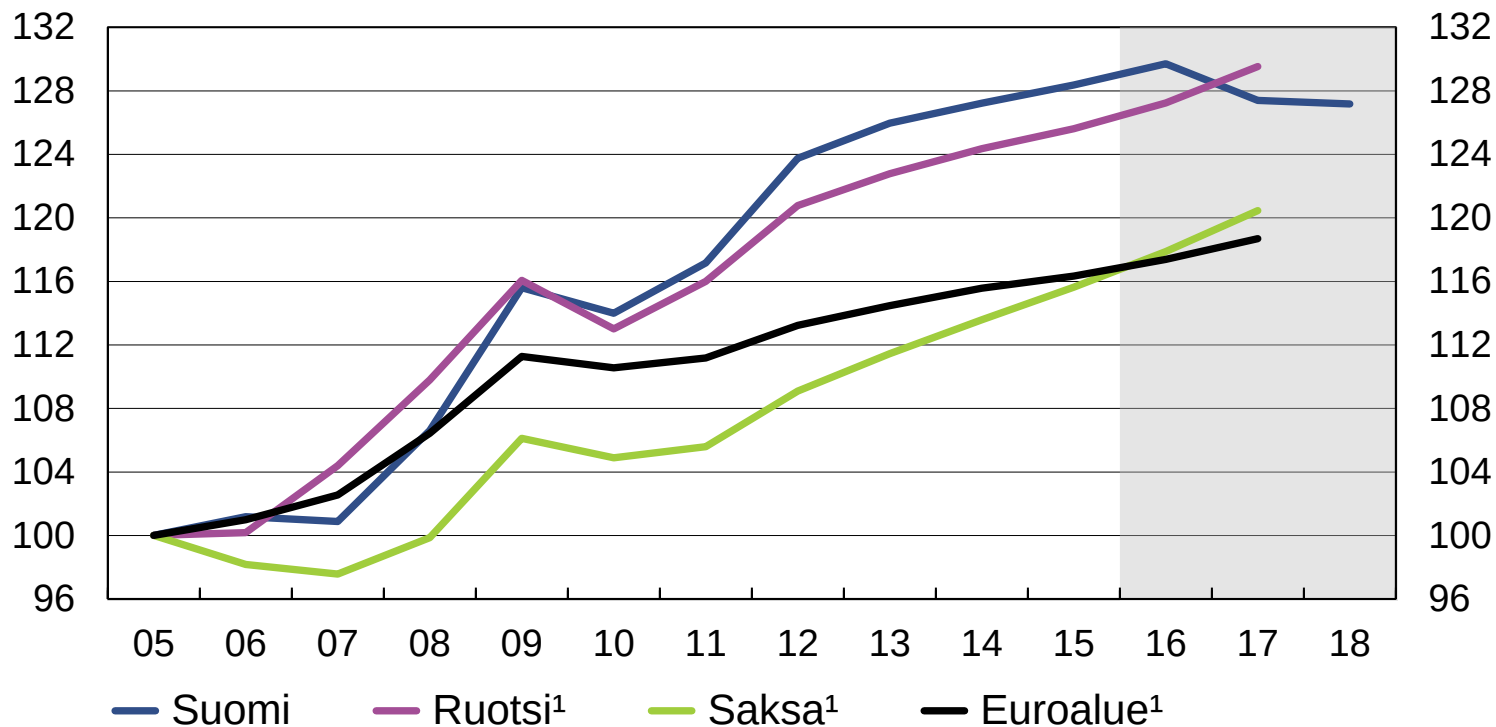
Suomen kokonaistaloudellinen kehitys ja eräitä taustaoletuksia (VM:n Taloudellinen katsaus 9/2016)

BKT ja työllisyys	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BKT:n arvo, mrd. euroa	209,1	213,2	217,6	223,5	230,2	237,9
BKT, määrän muutos, %	0,2	1,1	0,9	1,1	1,3	1,3
Työllisten määrän muutos-%	-0,4	0,4	0,3	0,5	0,5	0,5
Työttömyysaste, %	9,4	9,0	8,8	8,5	8,1	7,7
Työllisyysaste (15-64 -vuotiaat), %	68,1	68,5	68,8	69,3	69,7	70,1
Palkkasumma, muutos-%	1,0	1,7	0,8	1,7	2,3	3,0
Eläketulot, muutos-%	2,8	2,7	3,3	3,5	3,7	4,0
Hinnat ja kustannukset, %	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yleinen ansiotaso, muutos	1,3	1,2	0,8	1,2	1,7	2,1
Kuntien ansiotaso, muutos	0,8	1,0	0,7	1,1	1,7	2,1
Kuluttajahinnat, muutos	-0,2	0,4	1,1	1,3	1,6	1,8
Valtionosuusindeksi:						
Peruspalvelujen hintaindeksi, muutos	0,6	1,0	-0,7	0,7	0,7	2,1

Suomen kilpailukyvyn ennakoidaan paranevan tehtyjen päätösten (kikysopimus) myötä

Yksikkötyökustannukset

2005=100, nimelliset

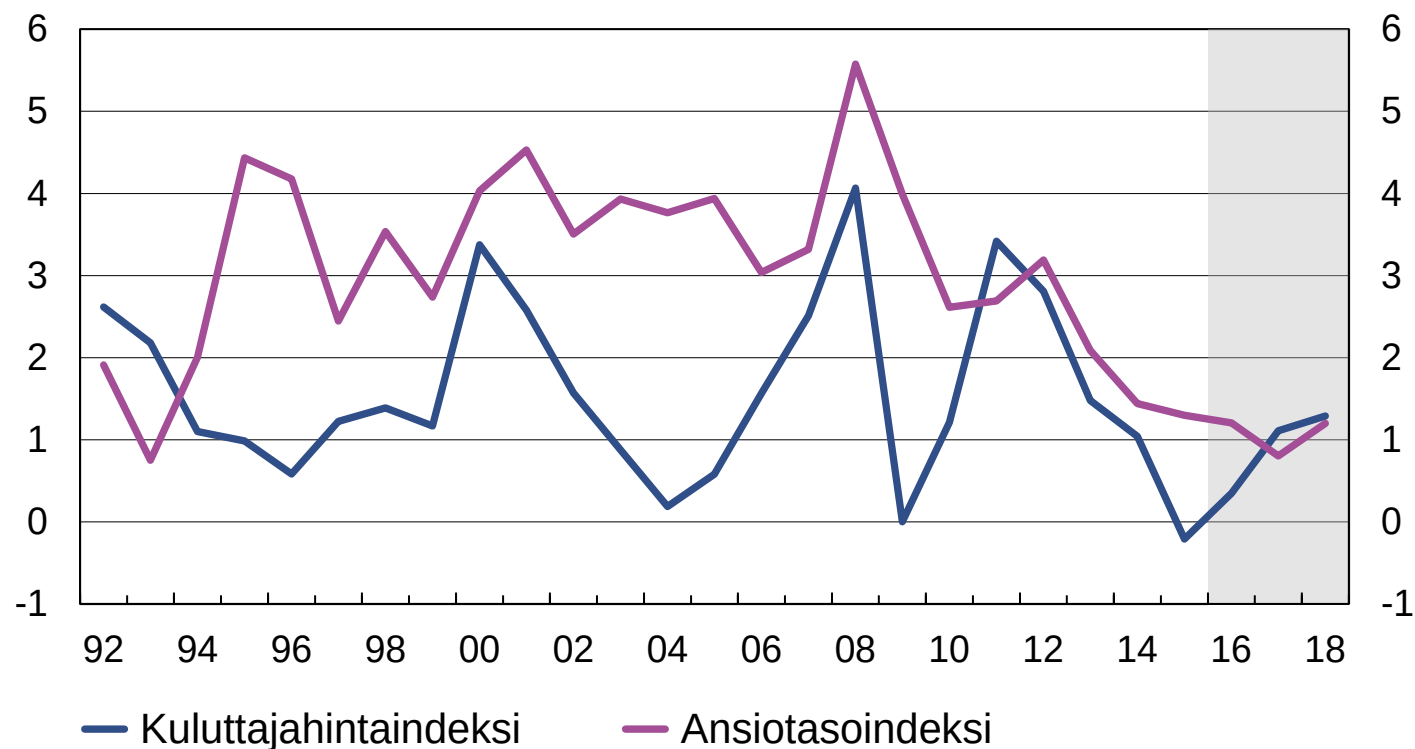
¹ Euroopan komission ennuste

Lähde: Euroopan komissio, Tilastokeskus, VM

Inflaatio erittäin matalaa

Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi

muutos edellisestä vuodesta, %

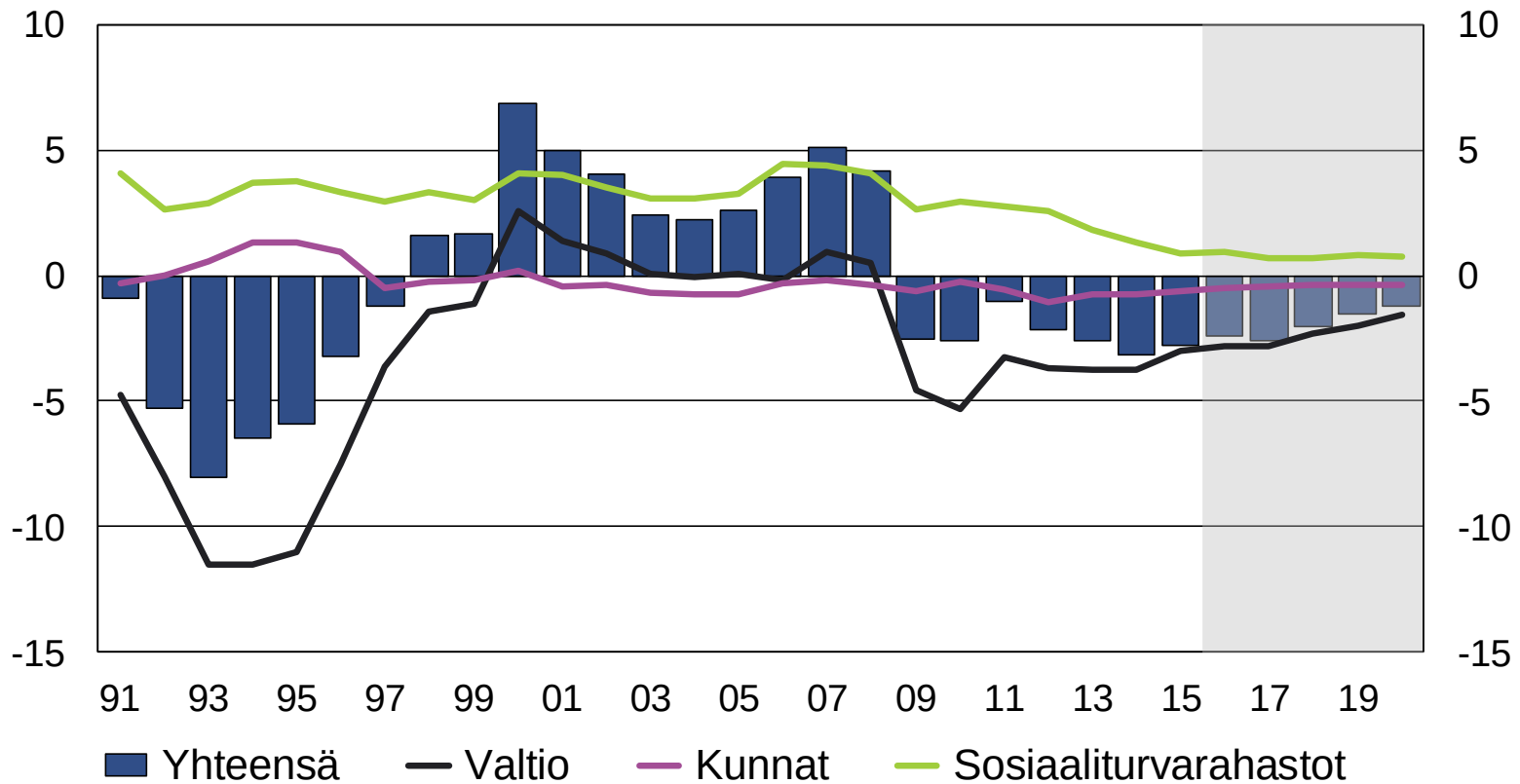

Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisen sektorin alijäämä ennallaan – vasta tulevina vuosina ennustetaan alijäämän pienenevän

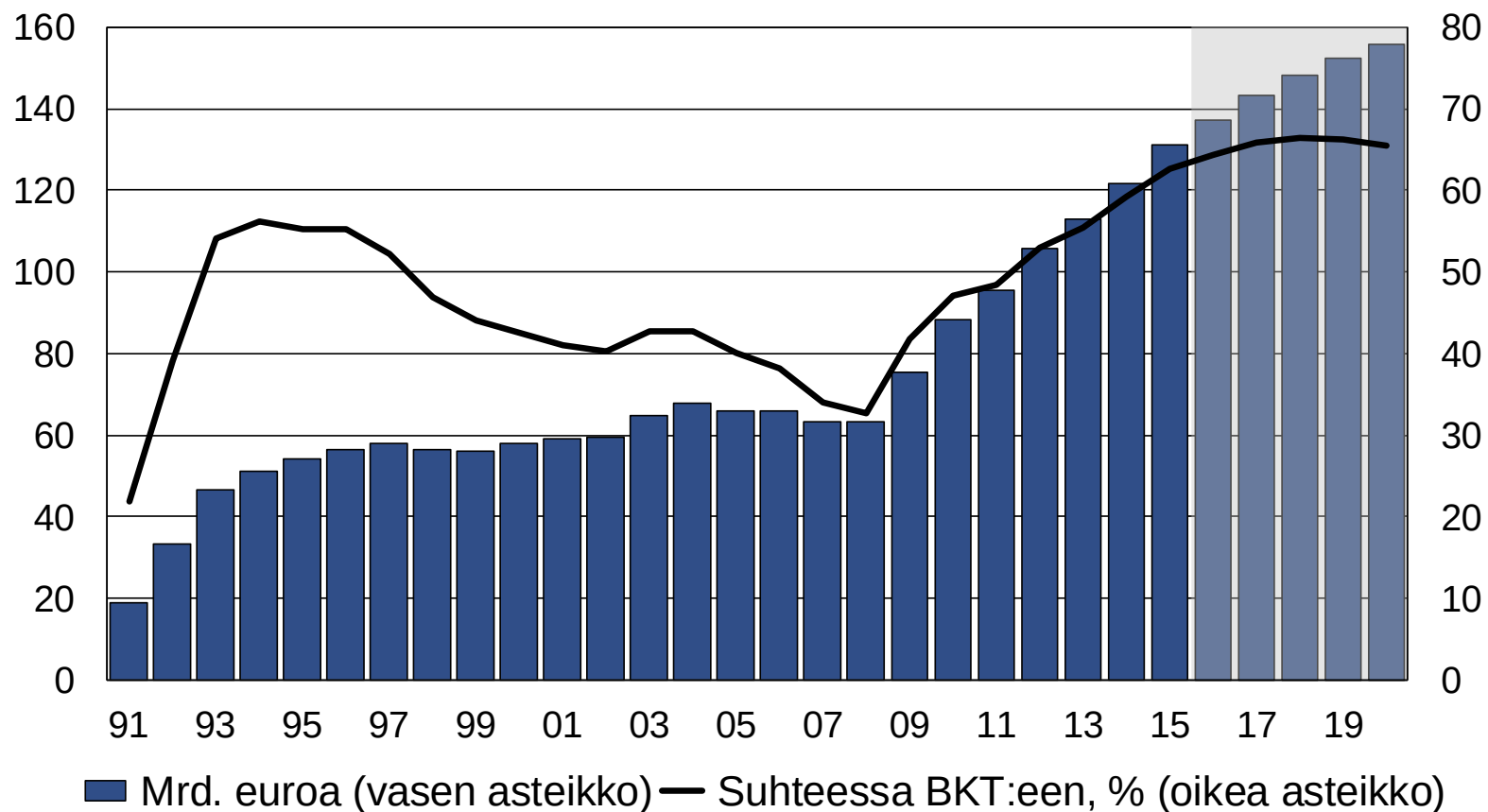
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä

suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

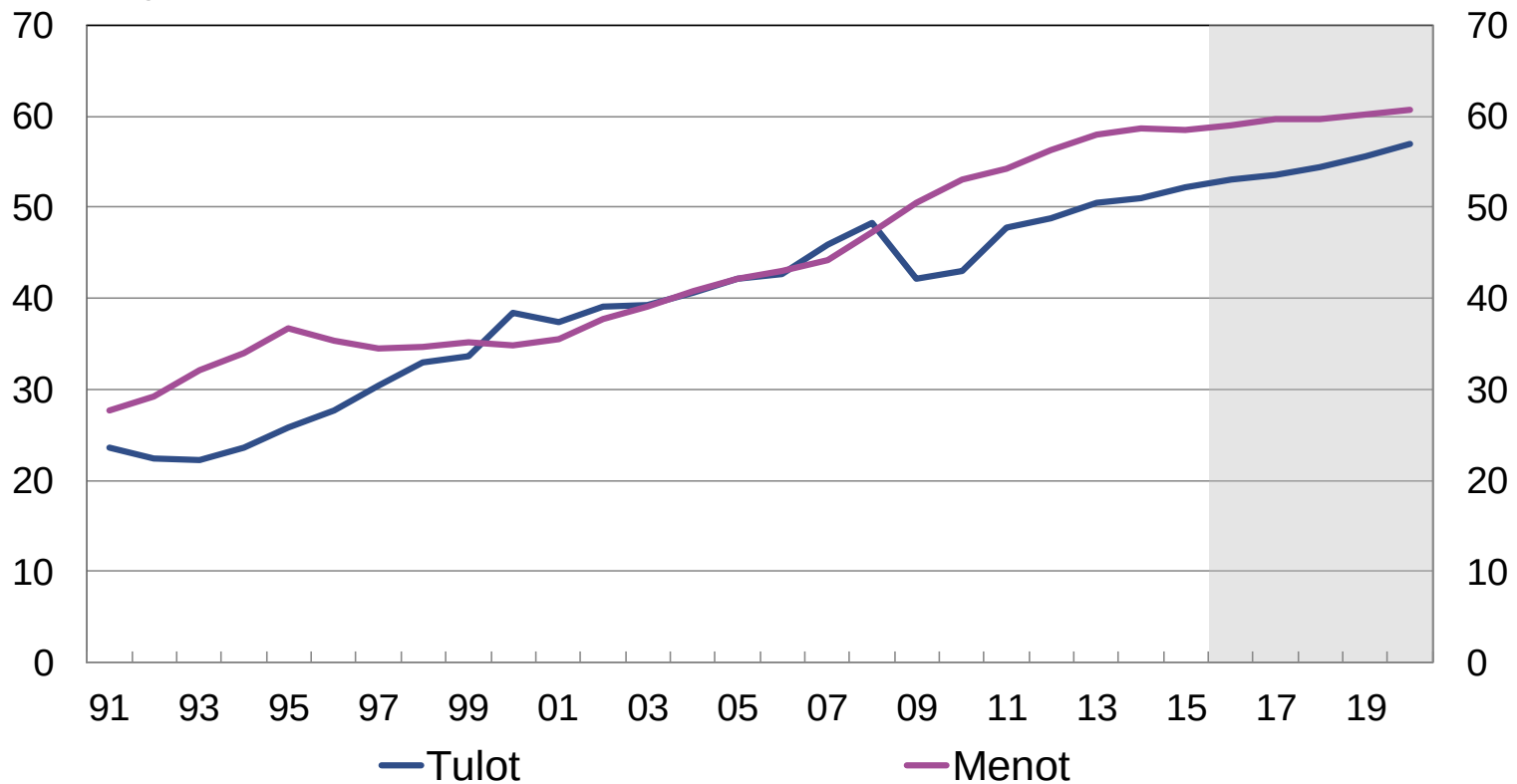
Julkisyhteisöjen velka

Lähde: Tilastokeskus, VM

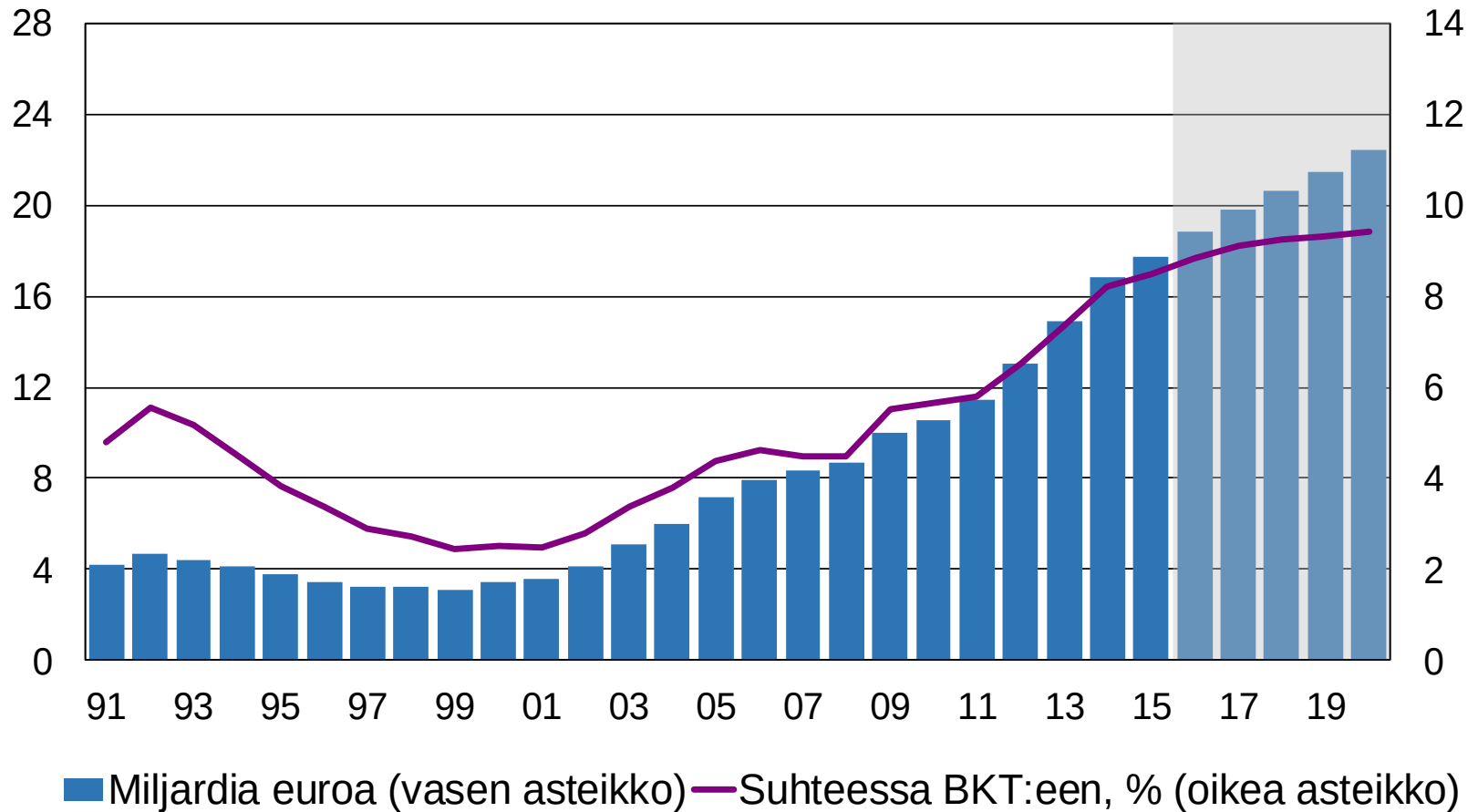
Valtion tulot ja menot

miljardia euroa

Lähde: Tilastokeskus, VM

Paikallishallinnon velka

Lähde: Tilastokeskus, VM

Työllisyys

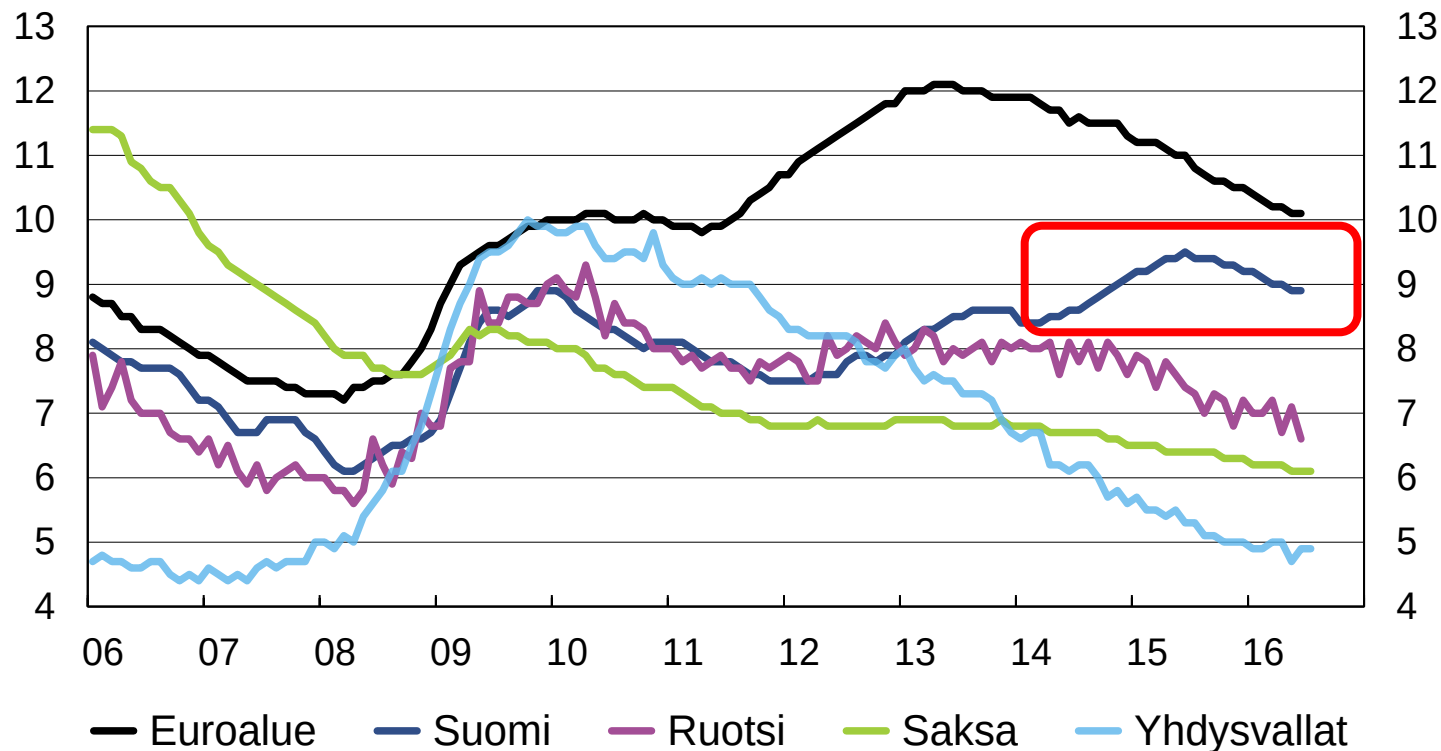
Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Suomen työttömyysaste on aikaisempaa korkeammalla

Työttömyysaste

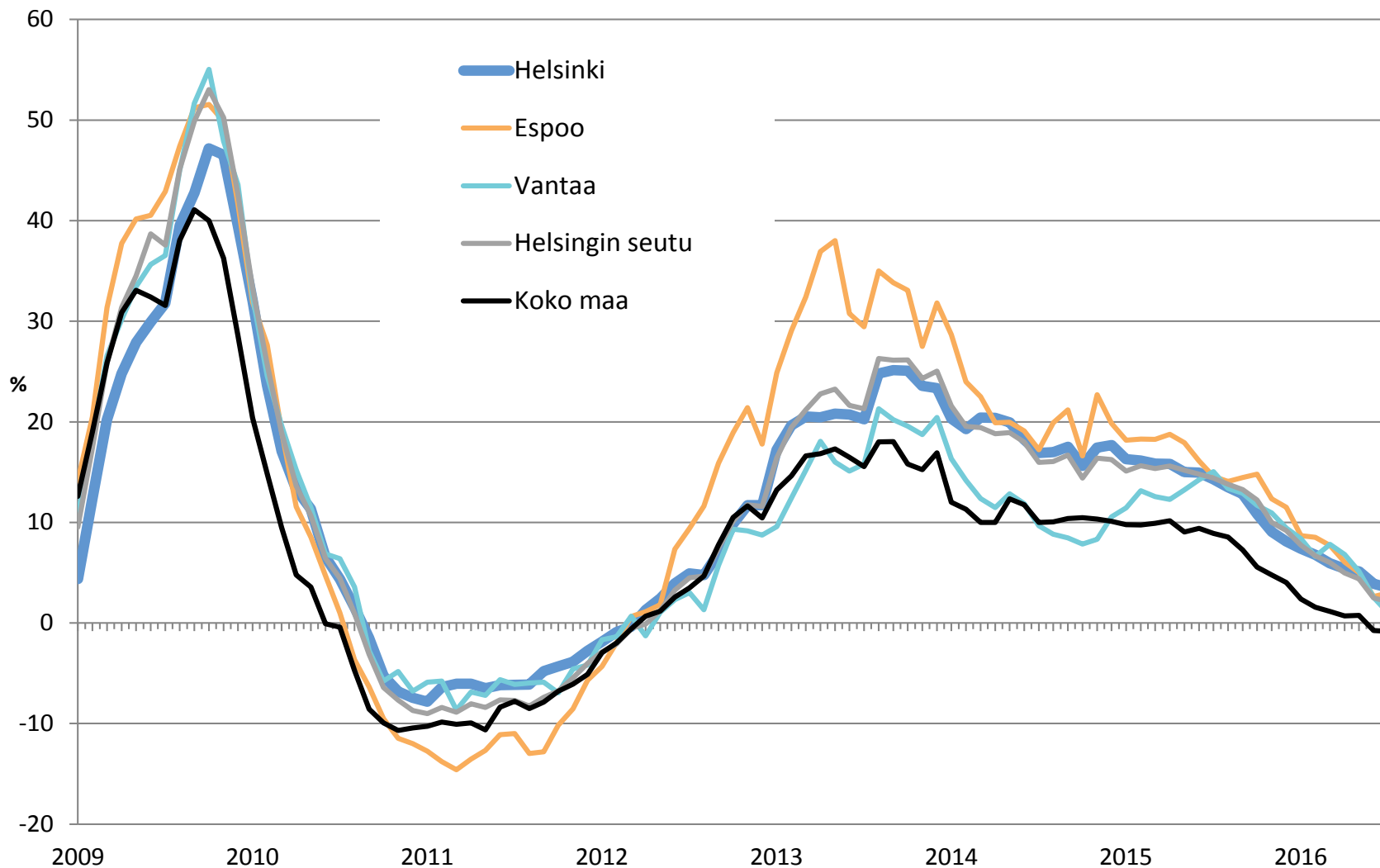
kausitasoitettu, %

Lähde: Macrobond, kansalliset tilastoviranomaiset

Työttömien määrän muutos (%) edellisestä vuodesta

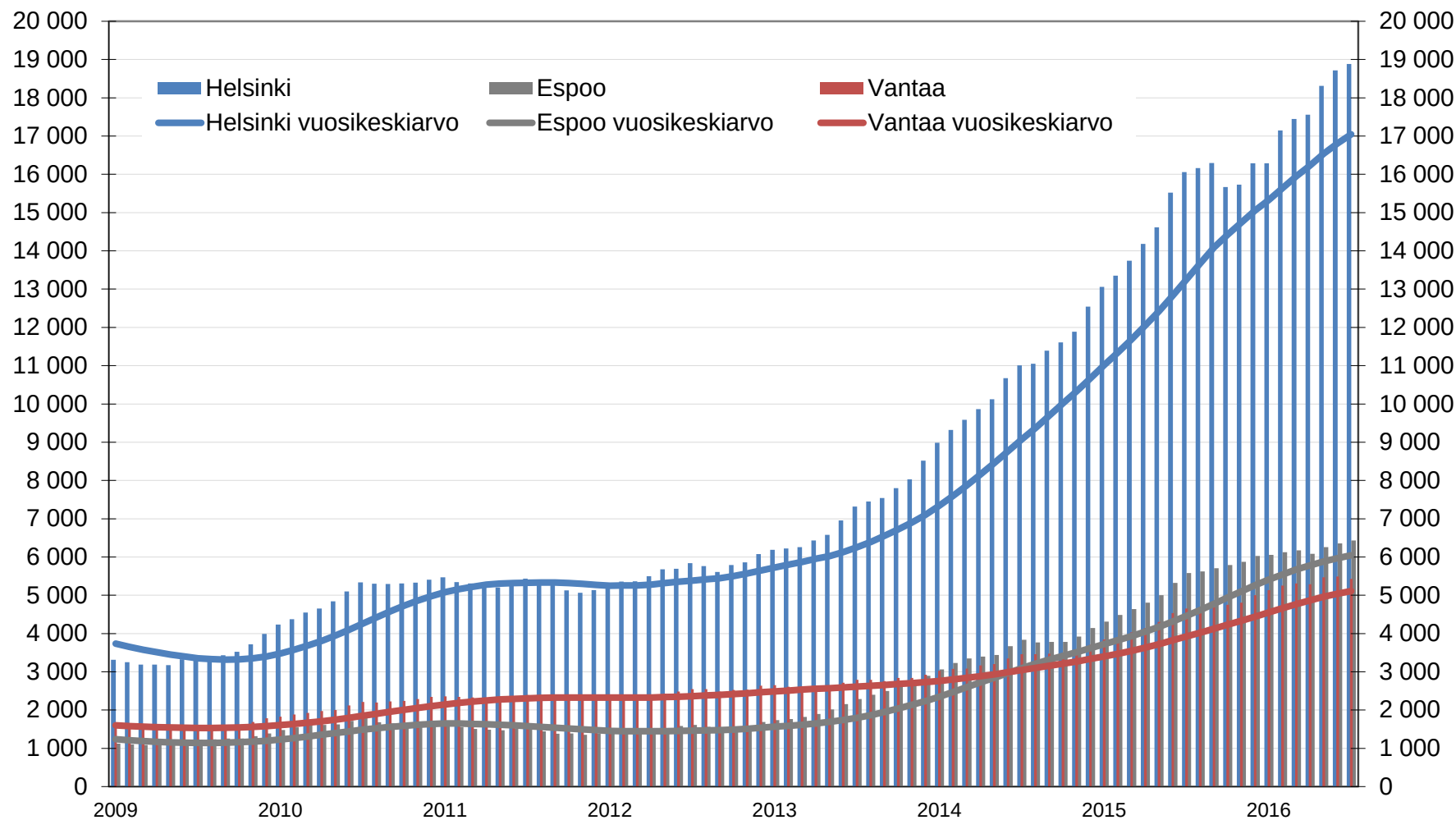
- Tällä hetkellä uusia työttömiä tulee vähemmän -

Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleet

- Pitkäaikaistyöttömyys kasvaa edelleen voimakkaasti -

Lukumäärä

Kuntatalousohjelma

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Kuntatalousohjelma 2017–2020 kevät 2016

Valtiovarainministeriön julkaisu – 13a/2016

- Kuntatalousohjelman tavoitteena on kuntatalouden alijäämä 0,5 % suhteessa kokonaistuotantoon. Edellyttää toiminnan ja investointien rahavirran tasapainottamista kunnissa
- Kunnilla on laaja itsehallinto, eikä valtio voi pelkästään omissa toimillaan taata kuntatalouden tasapainottamista. Kunnilla on itsellään suuri vastuu talouden tasapainottumisesta

Kilpailukyky sopimuksen vaikutukset kuntien rahoitusasemaan vuonna 2017

- Kilpailukyky sopimus vaikuttaa sekä kuntatalouden menoihin että tuloihin.
- Sopimus alentaa kuntien verotuloja muun muassa työntekijämaksujen muutosten kautta. Kilpailukyky sopimukseen liittyvä ansiotuloverojen kevennys ei sen sijaan vaikuta kuntatalouden rahoitusasemaan, koska verotulojen aleneminen kompensoidaan kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta. Sopimuksen arvioidaan alentavan kuntien työvoimakustannuksia vajaalla 700 milj. eurolla vuonna 2017.
- Työnantajamaksujen alenemisesta ja lomarahaleikkauksesta seuraava säästö toteutuu välittömästi; sen sijaan työajan pidennyksestä syntyvän säästön arvioidaan realisoituvan asteittain. Työajan pidennyksen ei kuitenkaan arvioida tuottavan säästöä opetussektorilla. Työajan pidennyksen arvioitu kustannussäästö otetaan osittain huomioon peruspalvelujen valtionosuuden mitoituksessa vuonna 2017.
Lomarahaleikkausta vastaava säästö vähennetään valtionosuuksista sen sijaan täysimääräisesti.
- Kilpailukyky sopimukseen liittyvä valtionosuuden vähennys on OKM:n hallinnonalalla yhteensä noin 16 milj. euroa ja peruspalvelujen valtionosuudessa noin 356 milj. euroa.
- Valtionosuusvähennysten jälkeen kilpailukyky sopimuksen kokonaisvaikutus kuntatalouden rahoitusasemaan arvioidaan noin 90 milj. euroa heikentäväksi vuonna 2017.
- Pidemmällä aikavälillä myös kuntatalous hyötyy kilpailukyky sopimuksen suotuisista vaikutuksista kasvuun ja työllisyyteen.

Kilpailukyky sopimuksen vaikutukset kuntien rahoitusasemaan vuonna 2017

Ilman ns. dynaamisia vaikutuksia, milj. euroa

	2017	
Kuntien työvoimakustannukset		
Työnantajamaksujen alentaminen	281	40 % koko säästöpotentiaalista 2020 säästövaikutus 245 M€
Lomarahojen leikkaus	309	
Työajan pidentäminen	93	
Veronkevennysten vaikutus kunnallisveroon	-273	
Työtulojen verotus	-211	
Eläketulon verotus	-62	
Veronkevennysten vos-kompensaatio kunnille	273	
Verotuksen kautta tulevat epäsuorat vaikutukset		
Työnantajamaksujen alentamisen vaikutus yhteisöveron tuottoon	59	
Työntekijämaksujen korotuksen vaikutus kunnallisveron tuottoon	-356	
Lomarahaleikkauksen vaikutus kunnallisveroon	-65	
Työajanpidennyksen vaikutus kunnallisveroon	-32	
Valtionosuuksien vähennys		
Työnantajamaksusäästö	0	
Lomarahaleikkaussäästö	-309	
Vuosityöajanpidennyssäästö	-70	
Vaikutus kuntatalouden rahoitusasemaan	-90	
Valtionosuusindeksin aleneminen työnantajamaksujen alenemisen seurauksena	-78	
Nettovaikutus ml. vos-indeksin muutos	-168	

Hallituksen budjettiriihen jälkeen 1.9.2016 antama lausuma

- "Mikäli tavoitteen mukaiselta kehitysuralta ollaan poikkeamassa, hallitus on sitoutunut korjaaviin toimiin julkisen talouden suunnitelman mukaisesti. Arvioidessaan kuntatalouden tasapainottumista **hallitus tarkastelee erityisesti kilpailukyky sopimuksen ja vuoden 2017 budjetin vaikutuksia kuntatalouteen.**"

TAE 2017

lähtökohdat

Verotulot ja valtionosuudet

	TP 2015	Enn. 2/2016	TAE 2017	TS 2018	TS 2019
Kunnallisvero	2 481,1	2 555,0	2 495,0	2 575,0	2 635,0
<i>Muutos ed. vuodesta</i>	1,9	3,0	-2,3	3,2	2,3
Yhteisövero	372,5	380,0	390,0	395,0	405,0
<i>Muutos ed. vuodesta</i>	20,2	2,0	2,6	1,3	2,5
Kiinteistövero	214,3	218,0	248,0	253,0	258,0
<i>Muutos ed. vuodesta</i>	3,7	1,7	13,8	2,0	2,0
Koiraver	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Verotulot yhteensä	3 068,3	3 153,4	3 133,4	3 223,4	3 298,4
<i>Muutos ed. vuodesta</i>	3,9	2,8	-0,6	2,9	2,3
Valtionosuudet	273,2	315,0	220,0	220,0	220,0
<i>Muutos ed. vuodesta</i>	9,3	15,3	-30,2	0,0	0,0
Verorahoitus yhteensä	3 341,5	3 468,4	3 353,4	3 443,4	3 518,4
<i>Muutos ed. vuodesta</i>	4,4	3,8	-3,3	2,7	2,2

Veroprosentit 2017 TA-ehdotuksessa

- Kunnallisverotulot 2 495milj. euroa
 - veroprosentti 18,5 %
 - prosenttiyksikön tuotto = 135 milj. euroa
- Yhteisöverotulot 390 milj. euroa
- Kiinteistöverotulot 248 milj. euroa
 - Asuinrakennukset 0,39 % (voimassa olevan lain mukaan, 0,37 % v. 2016)
 - yleinen vero 0,86 % (voimassa olevan lain mukaan, 0,80 % v. 2016)
 - rakentamattomat rakentamiskelpoiset tontit 2,36 % (voimassa olevan lain mukaan, 2,30 % v. 2016)
 - voimalaitokset 3,10%
 - Lisäksi kuntatalousohjelman linjaus, että kiinteistöveroa kerätään 2017 lisää 50 milj. euroa (todennäköisesti alarajoja korottamalla). Ei vielä esitystä uusista kiinteistöveroprosenttien vaihteluväleistä.

Kunnallisvero

- Kunnallisveron tuotoksi Helsingille vuonna 2017 arvioidaan 2 495 milj. euroa. Tämä on 2,4 % vuoden 2016 ennustetta vähemmän
 - Hallitus linjasi keventävänsä ansiotuloverotusta kilpailukyky sopimukseen liittyen
 - Myös muut kilpailukyky sopimuksessa sovitut muutokset palkansaajien maksuissa vaikuttavat kuntien verotuloihin alentavasti vuosina 2017–2020.
 - Kunnallisveron tuottoa alentaa myös aiempaa matalampi arvio palkkasumman kasvusta, joka on seurausta kilpailukyky sopimukseen liittyvistä toimenpiteistä eli palkkojen nollakorotuksista, julkisen sektorin lomarahojen leikkauksista sekä työajan vastikkeettomasta pidentämisestä
 - Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi hallitus on linjannut tekevänsä kilpailukyky sopimuksen syntymisen seurauksena veronkevennyksiä kompensoidakseen veronmaksajille maksujen korotuksista aiheutuvia menetyksiä

Yhteisövero

- Yhteisöveron tuotoksi vuonna 2017 arvioidaan 390 milj. euroa
- Helsingin kuntakohtainen jako-osuus vuodeksi 2016 nousi 26,70 prosenttiin vuoden 2015 tason ollessa 23,14 prosenttia. Vuoden 2017 kuntakohtainen jako-osuus vahvistuu marras-joulukuussa kun vuoden 2015 verotus on valmistunut, mutta Helsingin kuntakohtaisen jako-osuuden ennakoidaan edelleen hieman paranevan
- Helsingin kuntakohtaisen jako-osuuden paraneminen on kompensoinut valtakunnallisesti toteutetut leikkaukset kuntaryhmän jako-osuuteen. Vuonna 2015 kuntaryhmän jako-osuus oli 36,87 prosenttia kun sen vuonna 2017 ennakoidaan olevan 30,34 prosenttia

Kiinteistövero

- Kiinteistöveron tuotoksi vuonna 2017 on arvioitu 248 milj. euroa. Vuoden 2016 tilitysarvio on 218 milj. euroa
- Kiinteistöverotuoton arvion nousu on seurausta valtion tekemistä muutoksista yleisen kiinteistöveron sekä vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveron alarajoissa. Voimassa olevan syksyllä 2015 päätetyn kiinteistöverolain mukaan yleisen kiinteistöveroprosentin alaraja nousee nykyisestä 0,80 prosentista 0,86 prosenttiin ja vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentin alaraja 0,37 prosentista 0,39 prosenttiin
- Edellä mainittujen veroprosenttien alarajojen korotuksien lisäksi valtio on edelleen korottamassa yleisen kiinteistöveroprosentin sekä vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentin alarajoja vuodelle 2017
- Valtiovarainministeriö ei ole vielä julkaissut tietoja vuodelle 2017 ehdotettavista kiinteistöverojen alarajoista

Valtionosuudet

- Vuonna 2017 valtionosuuksia arvioidaan kertyvän Helsingissä 220 milj. euroa
- Valtionosuuksien muutos vuodesta 2016 (ennuste 315 milj. euroa) selittyy pääosin perustoimeentulotuen rahoituksen ja maksatuksen siirrolla Kelalle vuoden 2017 alusta. Perustoimeentulotukeen liittyvät kustannukset poistuvat kokonaisuudessaan kunnilta ja kuntien nykyisen rahoitusosuuden siirto 50 % toteutetaan peruspalveluiden valtionosuutta vähentämällä
- Valtionosuuksiin sisältyvän verotulotasaus on vuoden 2017 osalta ennakkotietojen mukaan -290 milj. euroa (vuonna 2016 vastaava luku oli -265 milj. euroa)

Helsingin valtuustokauden 2013-2016 tavoite on rahoittaa kasvava osuus investoinneista normaalilla tulorahoituksella sekä omaisuuden myynnillä

- Käyttömenoilte asetettu talousarvioraami
 - Helsingin vuosittaiset menot kasvavat enintään:
 - Kustannustason nousu, plus
 - Väestönkasvu, miinus
 - -1 % tuottavuustavoite
- Investoinnit pidetään enintään 435 milj. € vuodessa
 - + Indeksikorotukset (sekä +15 milj. e ennustettua nopeamman väestönkasvun vuoksi (Khs 16.3.2015))
 - Investointitavoitteeseen liittyy omaisuuden myyntitavoite
 - Tontit 100 milj. € vuodessa
 - Rakennukset 35 milj. € vuodessa

Talousarvioehdotuksen 2017 lähtökohdat

- Arvio kustannustason muutoksesta (peruspalvelujen hintaindeksi) vuosina 2017-2019 ovat alentuneet raamivaiheesta
 - Syyskuun ennusteen mukaan peruspalvelujen hintaindeksin muutoksen arvioidaan olevan:

→ 2015	0,6 %
→ 2016	1,0 %
→ 2017	- 0,7 %
→ 2018	0,7 %
→ 2019	1,6 %

Talousarvioehdotuksen 2017 lähtökohdat

- Arvio väestönkasvusta on Tietokeskuksen tuoreimman väestöennusteen mukaan seuraava:

→	2015	1,31 %
→	2016	1,19 %
→	2017	1,21 %
→	2018	0,98 %

Strategian menokasvutavoitteen antama lähtökohta 2017 talousarvioehdotukselle

Strategiatavoitteen tarkastelu

20.9.2016

	TP 2015 1 000 €	TA 2 016 1 000	ENN 2 016 1 000	TA 2 017 1 000	TS 2 018 1 000	TS 2 019 1 000
	Syyskuun 2016 tieto	Syyskuun 2015 tieto	Syyskuun 2016 tieto	Syyskuun 2016 tieto	Syyskuun 2016 tieto	Syyskuun 2016 tieto
Väestönkasvun %-m. (väestöennuste kesäkuu 2016)	1,31	1,21	1,19	1,21	0,98	0,99
Peruspalvelujen hintaindeksin %-m. syyskuu 2016)	0,60	1,30	1,00	-0,70	0,70	0,70
Menokasvu ilman tuottavuuden parantamista (2013 TP)	1,91	2,51	2,19	0,51	1,68	1,69
Tuottavuuden parantaminen -1,0 %-yksikkö	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Strategiatavoitteen mahdollistama menokasvu	0,91 %	1,51 %	1,19 %	-0,49 %	0,68 %	0,69 %
Strategiatavoitteen mahdollistama menotaso	3 799 477	3 856 849	3 844 691	3 863 626	3 889 899	3 916 739

- Yhteensä muutos raamivaiheesta – 71 M€

Kilpailukyky sopimus 1/2

- Vuosittaista työaika pidennetään keskimäärin 24 tunnilla vuosittaista ansiotasoa muuttamatta.
 - Pääsääntöisesti viikoittaista työaika pidennetään 30 minuutilla
 - Ratkaisut vaihtelevat kunta-alalla sopimuskohtaisesti
 - Työajanpidennyksen ei arvioida tuottavan säästöjä opetussektorilla
- Kuntasektorin **säästöpotentiali** 245 M€ → 2017 arvioidaan toteutuvan 40 % eli 93 Me → 2020 toteutuu 100 %

Kilpailukyky sopimus 2/2

- Julkisen sektorin eli myös kuntien ja kuntayhtymien lomarahoja leikataan 30 prosentilla nykyisestä tasosta
- Työnantajan työeläke-, työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksun asteittainen alentaminen
 - KuEL vähintään 0,20 %-yksikköä
 - Työttömyysvakuutusmaksu keskimäärin 0,45 %-yksikköä
 - Sairausvakuutusmaksu 0,94 %-yksikköä
 - **Vuoden 2017 maksutasot vahvistetaan loppuvuonna**
 - Maksualennusten laskennallinen vaikutus peruspalvelujen hintaindeksiin on 0,9 %-yksikköä indeksiä pienentävä (paino indeksissä 15,5 %) => ennuste -0,7 % vuonna 2017

Kuntatyönantajan eläkemaksut alenevat myös muista syistä

- Kilpailukyky sopimuksen sivukuluja alentavan vaikutuksen lisäksi ensi vuonna voimaan astuva eläkeuudistus alentaa vuonna 2017 maksettavia KuEl-maksuja merkittävästi vuoden 2016 tasoon nähden
 - Kuntasektorin keskiarvo 2016 23,21 %
 - Kuntasektorin keskiarvo 2017 21,95 %
- → Helsingillä KuEL-maksu pienenee keskimääräistä enemmän

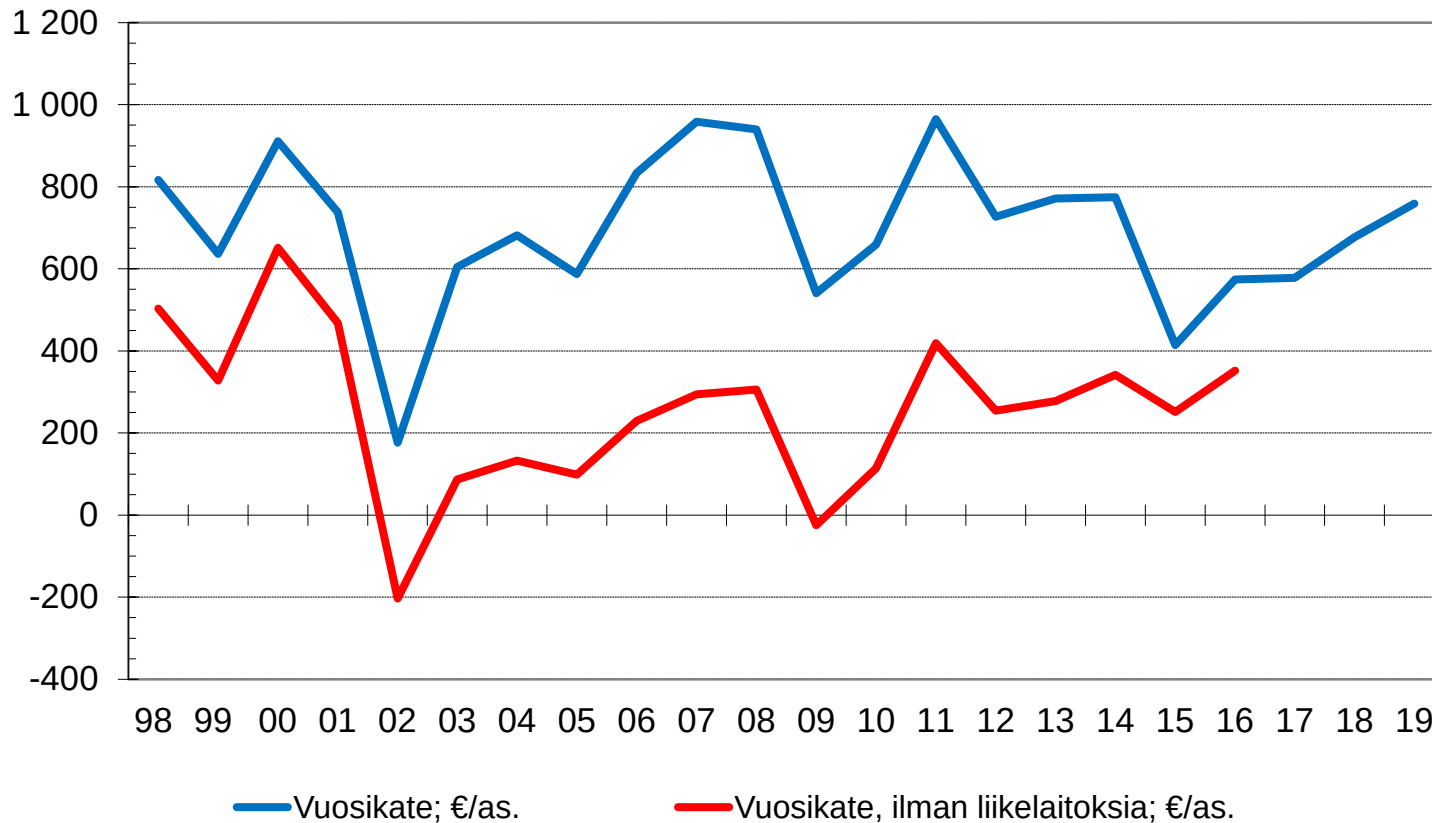
Vuoden 2017 talousarvioehdotuksen tunnuslukuja

(sisältäen liiketoimintaa ja itsenäisinä taseyksiköinä toimivat rahastot)

	Käyttö	Käyttö	Ennuste	TA	TS	TS
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vuosikate	481	260	365	371	439	497
Poistot	408	386	356	368	376	388
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	237	24	363	154	214	261
Lainakanta	1 579	1 582	1 701	1 810	1 895	1 937
Vuosikate, % poistoista	118	69	103	101	116	128
Investointien tulorahoitus-%	88	47	51	56	64	75

Helsingin vuosikate; €/as.

Vuosikate, €/as.

TA:n 2017 toimintamenot

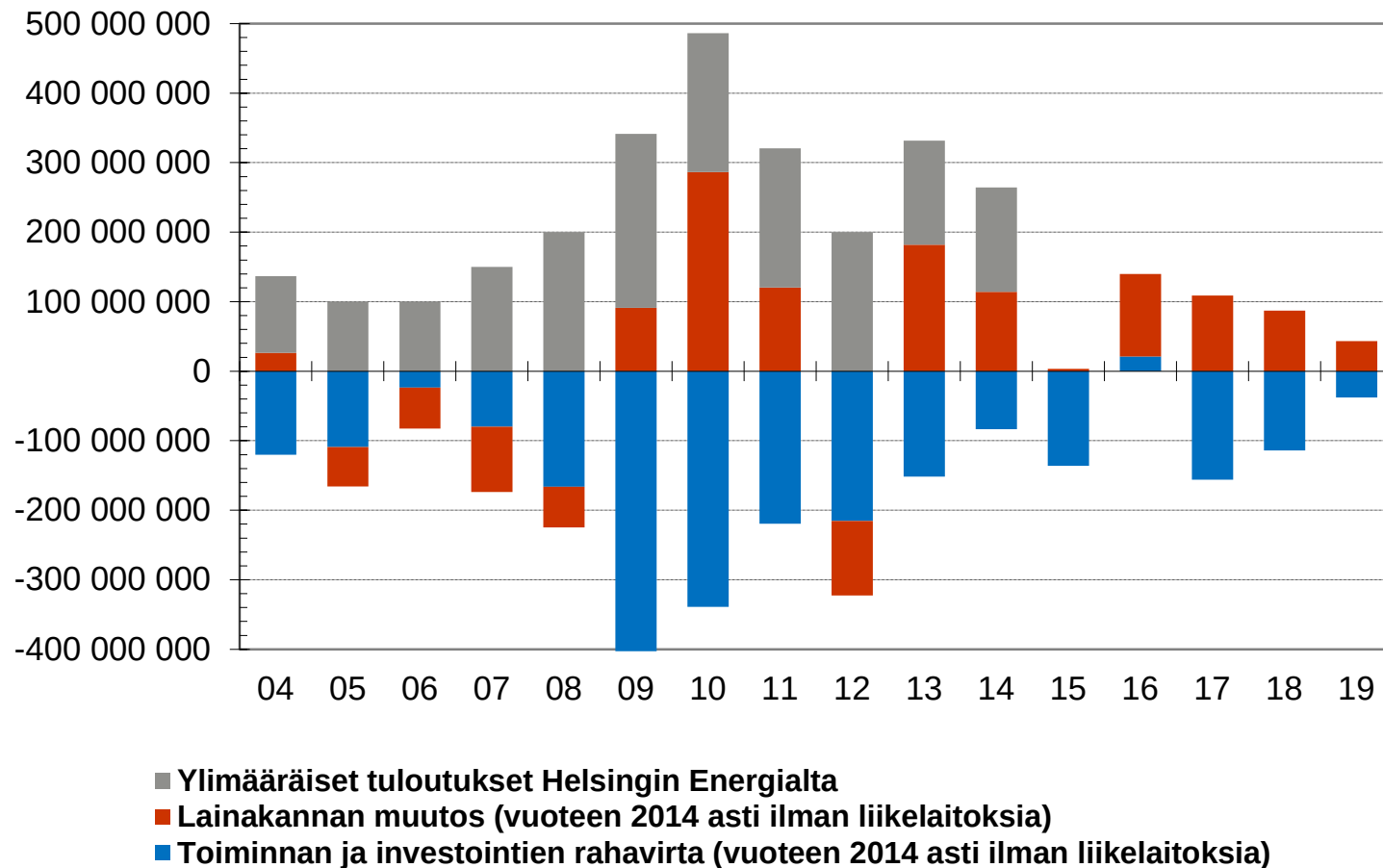
- Vuoden 2017 talousarvio laadittu siten, että kaupungin bruttobudjetoitujen talousarviokohtien **menokasvu on strategiatavoitteen mukainen**
- Strategiaohjelman tavoitteen mukainen emokaupungin käyttömenojen (bruttobudjetoidut talousarviokohdat) kokonaistaso vuonna 2017 **tuoreimmilla kustannustason nousun ja väestönkasvun ennusteilla - 0,49 %** vuoden 2016 vastaavia menoja pienempi

TS-kauden 2017 - 2019 talouden tasapaino

- Strategiaohjelman taloustavoitteen mukainen menokasvu vuosille 2018 ja 2019 on 0,7 % -> parantaa kaupungin rahoituksellista tasapainoa
- Taloussuunnitelmakaudella Helsingin lainakanta (mukaan lukien liikelaitokset) kasvaa 236 milj. euroa
 - Arvio 2016 lopun lainakannasta on 1 701 milj. euroa

Investointien rahoittaminen aikaisempaa paremmin tulorahoituksella sekä kiinteän omaisuuden myyntituloilla

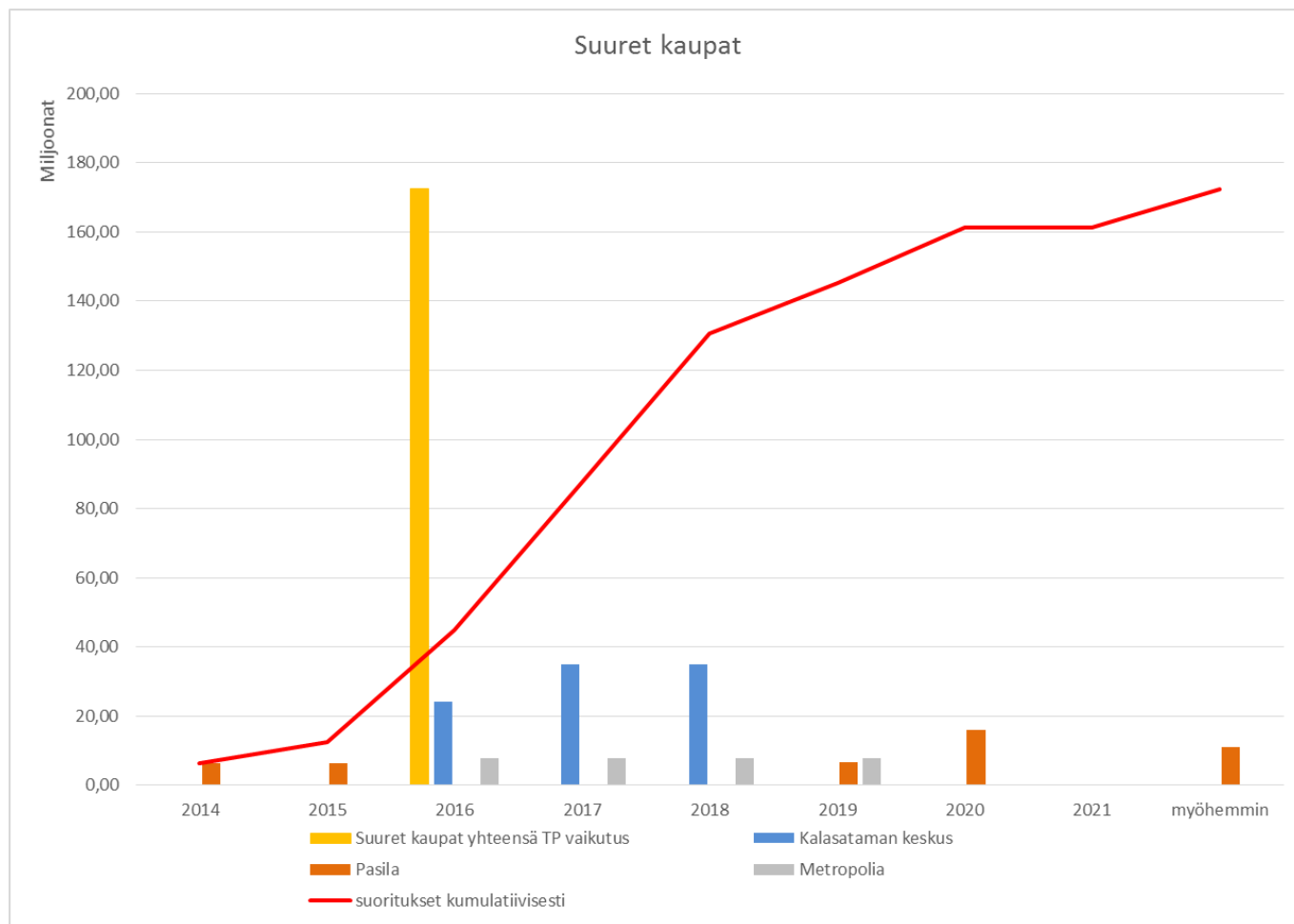
Toiminnan ja investointien rahavirran* kattaminen

Investointien rahoittaminen aikaisempaa paremmin tulorahoituksella sekä kiinteän omaisuuden myyntituloilla

	Käyttö	Käyttö	Ennuste	TA	TS	TS
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vuosikate	481	260	365	371	439	497
Maanmyyntitulot	105	104	277	100	100	100
Rakennusten ja osaketilojen myynti	19	8	57	35	35	35
Vuosikate sekä kaupungin maan, rakennusten sekä osaketilojen myyntitulot yhteensä	605	372	713	509	577	635
Investoinnit	549	537	692	657	683	666
Erotus	56	-165	21	-148	-106	-31

Suurten kauppojen maanmyyntien kauppahinta kirjautuu vuodelle 2016, mutta rahasuoritukset toteutuvat usean vuoden aikana

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Pääosa Metropolian kiinteistökauppojen tuloista (80,9 milj. euroa) käytetään Metropolian kampuksen rahoittamiseen. (Metropolian rakennusten myyntihinta 49 milj. euroa ei ole yllä esitetyissä luvuissa mutta kirjautuu vastaavasti)

Bunkkeri, Jätkäsaari

Kaupunki myi Bunkkerin SRV Rakennus Oy:lle
23 milj. eurolla. Maanmyyntitulot ajoittuvat:

2017 3,4 milj. euroa, 2019 3,4 milj. euroa,
2021 6,8 milj. euroa, 2022 9,1 milj. euroa.

Valmis Bunkkeri

Varaus: pinta-alasta
hieman alle puolet
varataan uimahallia ja
liikuntatiloja varten,
lopun asunto-
rakentamiselle.
Kaupunki vuokraa
uimahalli- ja liikuntatilat
25 vuodeksi.
Tavoite: rakentaminen
alkaa 2017.

Metropolian ammattikorkeakoulun Myllypuro-kampus

Kustannusarvio 165 miljoonaa euroa, toteutetaan kiinteistöyhtiömuotoisena. Rakennusaika 2016-19.

Hankkeen rahoitus

Metropolian käytössä olevien kiinteistöjen mynnistä saadaan noin 81 milj. euroa, jotka tuloutuvat vuosina 2016-2019. Tuloista suurin osa sijoitetaan kiinteistöyhtiöön.

Kalasataman Redi-keskus, SRV rakennuttajana

Terveys- ja hyvinvointikeskus (valmistuu 2017),
kauppakeskus (avataan 2018) ja yhteensä
kahdeksan tornirakennusta asumiseen.
Ensimmäinen torni valmistuu 2018. sta

Maanmyynti- tulot

Terveys- ja
hyvinvointikeskuksen sekä
kauppakeskuksen maanmyynti
tapahtunut aikaisemmin.

Tornien kuusi maakauppaa
tuottaa 94 miljoonaa euroa
kaupungille.

Maanmyyntitulot ajoittuvat:

2016 24,3 milj. euroa,

2017 34,9 milj. euroa,

2018 35,0 milj. euroa.

Vielä tulossa kahden tornin
kaupat myöhemmin.

Pasilan Tripla-keskus, YIT rakennuttajana

Triplan kokonaisuus 183 000 kem² (3 x Kampin keskus) valmistuu vaiheittain 2019-22. Sisältää kauppakeskuksen, Pasilan aseman sekä noin 400 asuntoa.

Maanmyynti- tulot

Keski-Pasilan maakaupat (Pasilankatu, Ratapihantie ja Asemapäällikönkadun silta) tuottavat 46 miljoona euroa kaupungille.

Maanmyyntitulot ajoittuvat:
2014 maksettu 6,3 milj. euroa,
2015 maksettu 6,3 milj. euroa,
2019 maksetaan 6,6 milj. euroa,
2020 maksetaan 15,9 milj. euroa. Sitten loput 11,2 milj. euroa.

Tuloslaskelma, sisältää virastot, liikelaitokset ja rahastot (milj. euroa)

	TP 2015	TA 2016	Enn 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintatulot	1 154	1 143	1 185	1 144	1 156	1 164
Toimintamenot	-4 305	-4 336	-4 393	-4 204	-4 233	-4 250
Toimintakate	-3 151	-3 192	-3 208	-3 060	-3 077	-3 086
Verotulot	3 068	3 063	3 153	3 133	3 223	3 298
Valtionosuudet	273	300	315	220	220	220
Rahoitustulot ja -menot	70	99	125	78	74	65
Vuosikate	260	269	365	371	439	497
Poistot	-385	-360	-356	-368	-376	-388
Satunnaiset erät	139	141	337	142	142	142
Tilikauden tulos	14	51	345	145	204	251
Poistoeron muutos	3	3	2	3	3	2
Varausten muutos	-2	-3	0	-1	0	0
Rahastojen muutos	9	10	14	10	10	10
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	24	61	363	154	214	261

Rahoituslaskelma, sisältää virastot, liikelaitokset ja rahastot (milj. euroa)

	TP 2015	TA 2016	Enn 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Tulorahoitus						
Vuosikate	260	269	365	371	439	497
Satunnaiset erät	139	141	337	142	142	142
Tulorahoituksen korjauserät	-151	-154	-336	-154	-154	-153
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-537	-680	-693	657	683	666
Rahoitusos. investointimenoihin	5	3	13	4	4	4
Pysyvien vastaavien luovutustulot	147	138	336	138	138	138
Toiminnan ja investointien rahavirta	-136	-283	21	-156	-114	-37
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset	-23	-61	-27	-81	-45	-30
Antolainasaamisten vähennykset	102	66	66	67	67	74
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	120	651	440	295	268	231
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-117	-402	-321	-185	-181	-187
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	16	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-98	254	158	94	108	87
Vaikutus maksuvalmiuteen	-38	-30	179	-61	-6	49

Toimialakohtainen tarkastelu

Kaupunginjohtajan toimiala

- Työllisyyspalvelut on keskitetty kanslian elinkeinopalveluihin johtajiston syyskuu 2016 päätöksen mukaisesti. Määrärahasiirtoja opetusviraston, kaupunginkanslian ja sosiaali- ja terveysviraston kesken
- Kiky-lomarahaleikkauksesta aiheutuva vaikutus jaksoitettuihin henkilöstömenoihin kirjataan vuoden 2016 tilinpäätökseen
- Talpa-liikelaitoksen hinnoittelussa otetaan huomioon kiky-sopimuksen henkilöstömenoja alentavat vaikutukset (vastaava menettely hinnoittelussa myös Palvelukeskuksen ja Työterveys Helsingin ja Oiva Akatemian kohdalla)

Rakennus- ja ympäristötoimi

- Katu- ja viheralueiden ylläpidon tulot kasvussa
- Nettobudjetoitujen Staran sekä HKR-Rakennuttajan volyymin ennakoidaan pienenevän hieman - sitova toimintakatetavoite on TA2016 tasolla
 - Staran ja HKR-Rakennuttajan hinnoittelussa otetaan huomioon kiky-sopimuksen henkilöstömenoja alentavat vaikutukset
- HSL:n maksuosuus noin 5 milj. euroa vuoden 2016 tasoa suurempi
- Silakkamarkkinat siirretty tukkutorin budjettiin
- Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita HUS:n tilaaman mukaisesti (uuden hoitotason ensihoitoyksikön perustaminen keskimäärin 12 tunnin valmiuteen)

Sosiaali- ja terveystoimi

/ Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

- Taloussuunnitelmakausi 2017 – 2019 on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimissa suurten muutosten aikaa. Vuonna 2019 on suunniteltu alkavaksi sote- ja maakuntamuutos
- Vuonna 2017 voimaan tulevista lainsäädäntömuutoksista talousvaikutuksiltaan merkittävin on perustoimeentulotuen siirto Kelaan 1.1.2017. Siirtymävaiheen aikana kunnissa tehdään vielä perustoimeentulotuen päätöksiä ja maksetaan perustoimeentulotukea 31.3.2017 saakka. Talousarviossa varaudutaan määräaikaisen henkilöstön työsopimusten jatkamiseen siirtymävaiheen loppuun saakka.
- Kesällä 2017 käynnistyy Itäkeskuksen perhekeskus ja vuoden 2018 alkupuolella Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus.
- vuonna 2020 asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotin käyttöönotto Helsingissä.

Sosiaali- ja terveystoimi

/ Toimeentulotuki

- Perustoimeentulotuki siirtyy Kelaan vuoden 2017 alusta lukien. Toimeentulotuen menoista on 2017 vähennetty perustoimeentulotuen menot 141,5 milj. euroa (huomioiden takaisinperintä) sekä tuloissa valtion osallistuminen perustoimeentulotuen kustannuksiin 71,5 milj. euroa ja takaisinperinnän tulojen vähenemä n. 7 milj. euroa.
- Toimeentulotuen vuoden 2017 menot sisältävät ainoastaan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kustannukset.
- Ajanjaksolla 1.1.-31.3.2017 perustoimeentulotuen maksatusta tapahtuu vielä kunnan budjetista, minkä osalta mahdollisesti tarvittavat määrärahamuutokset kaupungin talousarvioon esitetään erikseen.

Sosiaali- ja terveystoimi

/ Työllisyyden hoitaminen

- Sosiaali- ja terveysviraston työllisyyden hoidon kohtaan sisältyi viraston kuntouttavan työtoiminnan ja työllistämistoimenpiteiden kustannukset.
- Työllisyyden hoidon kokonaisuudistus on valmisteltu siten, että sosiaali- ja terveysvirasto järjestää kuntouttavan työtoimintalin mukaista kuntouttavaa työtoimintaa sekä sosiaalihuoltolin mukaista sosiaalista kuntoutusta osana sosiaali- ja terveystoimen palveluja.
- Työllisyyden hoidon oma talousarviokohta poistuu.
- Muilta osin työllistämistoiminta siirtyy kaupunginkanslian elinkeino-osastolle maahanmuutto- ja työllisyyspalveluihin.
- Työmarkkinatuen kuntaosuus siirtyi sosiaali- ja terveystoimesta keskushallinnon alle vuodesta 2016 lähtien.

Sosiaali- ja terveystoimi

/ Vastaanottokeskukset

- Turvapaikkatilanne rauhoittui alkuvuodesta 2016, mutta kansainvälisen tilanteen ollessa edelleen epävarma, varaudutaan turvapaikanhakijoiden määrän mahdolliseen kasvuun. Valtio korvaa kunnille vastaanottotoiminnan kulut, joten kaupunki saa menoja vastaavat tulot talousarvioon. Mahdolliset tarvittavat talousarviomuutokset käsitellään erikseen.

Sosiaali- ja terveystoimi

/ Apotti

- Talousarviokohta sisältää sosiaali- ja terveystoimen Apotti-tiimin, jonka tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa käyttöönotto Helsingissä mukaan lukien mm. Helsingin ohjeistus, koulutusten suunnittelu, suunnitella ja toteuttaa Apotti-hankeen avulla toteutettavaan järjestelmään Helsingin tiedot, suunnitella ja toteuttaa Apottiin tulevat Helsingin liittymät ja osallistua Apottiin korvaavien järjestelmien alas ajamiseen.
- Vuoden 2017 aikana kustannuksia aiheutuu järjestelmähankinnan sopimuksen mukaisista maksuposteista, käyttöpalvelujen toteutuksen maksujen käynnistymisestä ja resurssisopimuksen mukaisista työvoimakustannuksista sekä Helsingin oman Apotti-tiimin tehtävistä.

Varhaiskasvatustoimi

- Vuonna 2017 päivähoitoikäisten (1-6-vuotiaiden) määrän ennustetaan kasvavan 422 hengellä.
- Vakan digistrategiaan varattu 2 milj. euroa käyttömenoihin ja 0,5 milj. investointeihin
- Varhaiskasvatustalakeia on muutettu siten, että kaikilla lapsilla on jatkossa oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Oikeus tätä laajempaan palveluun on perheellä esim. työn, opiskelun tai yrittäjyyden perusteella sekä lapsesta tai perheestä johtuvien tarpeiden vuoksi. Lakimuutos tuli voimaan 1.8.2016 alkaen. Helsingin kaupunki ei ole rajoittanut subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta.
- Pienituloisten asiakasmaksut alenevat

Sivistystoimi

- Ammatillisen koulutuksen rahoitus, ohjaus ja rakenteet uudistetaan ja siirtymistä työelämään opintojen jälkeen edistetään.
- Kirjastolaki muuttuu vuoden 2017 alusta. Uudessa laissa kansalaisuuden tukeminen painottuu. Keskuskirjastotehtävät pysyvät Helsingillä.
- Keskustakirjaston rakentamishanke on käynnissä ja Maunulan uudisrakennus kaupunginkirjaston, suomenkielisen työväenopiston ja nuorisoasiainkeskuksen yhteishankkeena valmistuu loppuvuodesta 2016.
- Kulttuurikeskus käynnistää vuonna 2017 avustusperiaatteiden uudistamisen tarkoituksena tehostaa Helsingin valtuustostrategian toteutumista.
- Liikkuva koulu -toimintamallin toteuttamista jatketaan ja vuonna 2017 tavoitteena on, että lähes kaikki helsinkiläiset peruskoulut ovat

Opetustoimi

- Perusopetuksen oppilasmäärä kasvaa noin 970 oppilaalla ja lukiokoulutuksen opiskelijamäärä vastaavasti noin 180 opiskelijalla vuoteen 2016 verrattuna.
- Talousarvio perustuu ammatillisessa koulutuksessa 8 730 opiskelijan tasoon ja oppisopimuskoulutuksen määrä on 2 650 (-150 vrt. 2016) sopimusta vuonna 2017.
- Koulutuksen ja opetuksen digistrategia 2016-2019: Uusi pedagogiikka, uudet oppimisympäristöt ja opetuksen digitalisaatio
- Lainsäädännöllisiä muutoksia on tulossa ja hallitusohjelman toimenpiteistä useat kohdistuvat toimialalle.
- Työllisyyden hoidon kokonaisuudistus on valmistelu siten, että opetusvirasto ottaa vastuun nykyisin kaupunginkanslian koordinoimista työllistämistä edistävistä koulutuksista ja palkkatuetusta oppisopimuskoulutuksesta.
- Koulujen ja oppilaitosten liikuntatilojen vapaa-ajankäyttöä koskeva hallinnointi siirtyy liikuntavirastolle opetustoimesta 1.6.2017 lähtien.

Osaamiskeskus 1/2

Osaamiskeskus yhdistää oppimisen tuen, koulutuksen ja työllistämispalvelut sekä ammattisanastoa vahvistavan kielikoulutuksen. Palvelut yli 17 -vuotiaille helsinkiläisille oleskeluluvan saaneille maahanmuuttajille.

Osaamiskeskusta johtaa opetusvirasto yhteistyössä sosiaali- ja terveysviraston, kaupunginkanslian elinkeino-osaston ja Uudenmaan TE-toimiston kanssa.

Moniammatillinen tiimi

- Kartoittaa asiakkaan osaamisen ja rakentaa koulutus- ja työllistämissuunnitelman
- Tarjoaa kuntouttavaa toimintaa ennen koulutuksen ja työn alkamista
- Yhdistää kielellisen ja ammatillisen koulutuksen toiminnalliseksi kokonaisuudeksi
- Tarjoaa työvalmennusta ja kattavan yrityskumppaneiden verkoston

Osaamiskeskus 2/2

Vuonna 2017 määrärahalla

- Vakiinnutetaan ammattipajatoiminta
- Vakiinnutetaan työvalmennuksen malli
- Työelämäkumppanuuksien kautta uusien työllistämismallien rakentaminen
- Opiskeluvalmiuksia parantavien opintojen mallintaminen
- Erilaisten kuntouttavien mallien rakentaminen

Osaamiskeskuksessa Helsingin kaupunki on pilotoinut omalla erillisrahoituksella uudenlaista kotoutumiskoulutukseen rinnastettavaa koulutusta muun muassa ammattipajoja. Nykytilanteessa kotoutumiskoulutuksen rahoituksesta vastaa valtio.

Valtion panostus tulee Osaamiskeskuksessa toimivien TE-hallinnon asiantuntijoiden työpanoksen kautta. Panostus on kaksi henkilöä ja lisäpanostusta ei tämänhetkisen tiedon valossa ole tulossa vuodelle 2017. Valtio on uudistamassa kotoutumiskoulutuksen hankintaa ja sen yhteydessä on mahdollista arvioida erikseen Stadin osaamiskeskuksen suhde kotoutumiskoulutukseen.

Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi

- MAL-sopimuksessa ja AM-ohjelmassa tavoitellaan kaavoituksella ja tonttien luovutuksella edellytykset 6 000 asunnon rakentamiseen vuosittain. Tavoitteena määrän nostaminen 7 000 asuntoon vuoteen 2019 mennessä.
- Tavoitteena on luovuttaa asuntorakennusoikeutta vähintään 380 000 kem (vuoden 2016 toteumaennuste 325 000 kem)
- Tavoitteena että kaupungin omassa käytössä olevien toimitilojen kokonaispinta-ala ei kasva strategiakaudella
- Toimialan tulojen kasvu on 20 milj. euroa (2,5 %) muodostuen kiinteistötoimeen sisältyvien tilavuokrien ja maanvuokrien kasvusta

Investoinnit

Investointiosan investoinnit

- Investointiosassa esitetään kaupungin investoinnit ilman liikelaitoksia
- Investointiosan menot ovat 486,6 milj. euroa sisältäen raamin ulkopuolisen lähiörahaston 5 milj. euron määrärahan sekä 21 milj. euroa käytettäväksi Metropolia ammattikorkeakoulun käytössä olevien kiinteistöjen myynnistä saatavien tulojen sijoittamiseen Kiinteistö Oy Myllypuron kampukseen. Yhtiöön sijoitettavat myyntituloja vastaavat määrärahat eivät sisälly investointiraamiin. Investoinnit ovat 3,9 % suuremmat kuin vuoden 2016 talousarviossa.
- Vuoden 2017 investointiraami on 460,6 milj. euroa (ilman em. raamin ulkopuolisia 26 milj. euron määrärahoja).
 - Investointiraami 460,6 milj. euroa =
 - strategiataso 435 milj. euroa +
 - indeksitarkistukset 10,6 milj. euroa +
 - V. 2016 raamin yhteydessä päätetty tasokorotus 15 milj. euroa
- Strategiatavoitteen mukaisesti tavoitteena rahoittaa investointimenoja kiinteän omaisuuden myyntituloilla.
 - Vuotuinen maanmyyntitavoite 100 milj. euroa
 - Vuotuinen rakennusten myyntitavoite 35 milj. euroa

Liikelaitosinvestoinnit

Liikelaitosten investoinnit ovat vuonna 2017 yhteensä 170,3 milj. euroa. Liikelaitosinvestoinnit muodostuvat käytännössä Helsingin liikennelaitos -liikelaitoksen investoinneista.

HKL-liikelaitoksen investoinnit ovat

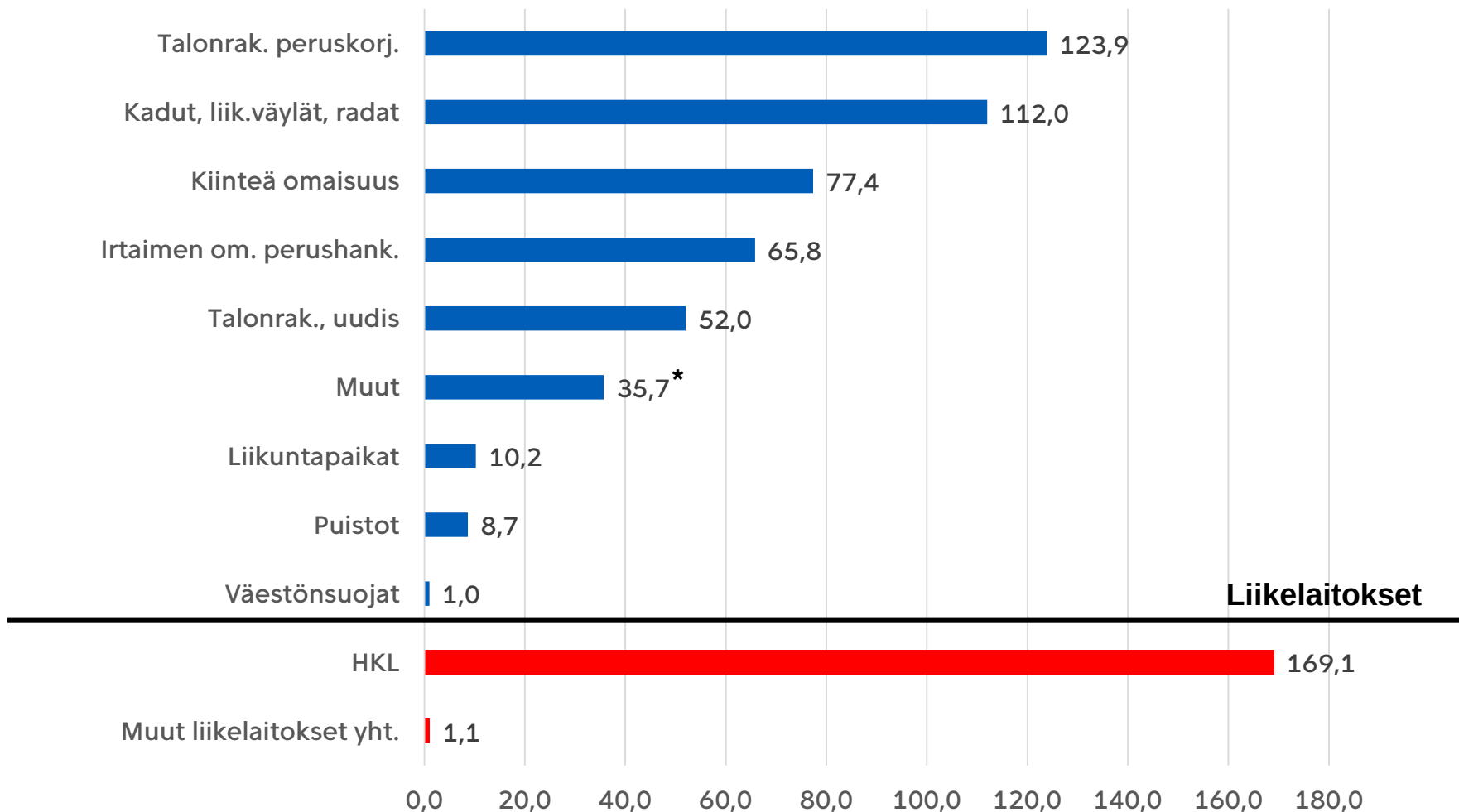
- TA 2017: 169,1 milj. euroa
- TS 2018: 195,3 milj. euroa ja
- TS 2019: 178,0 milj. euroa.

HKL-liikelaitoksen investointiohjelma vuosina 2017-2026 sisältää yhteensä 1,2 miljardin euron investoinnit. Vuodet 2020-2026 ovat alustavia.

Investointisuunnitelman lähtökohtia

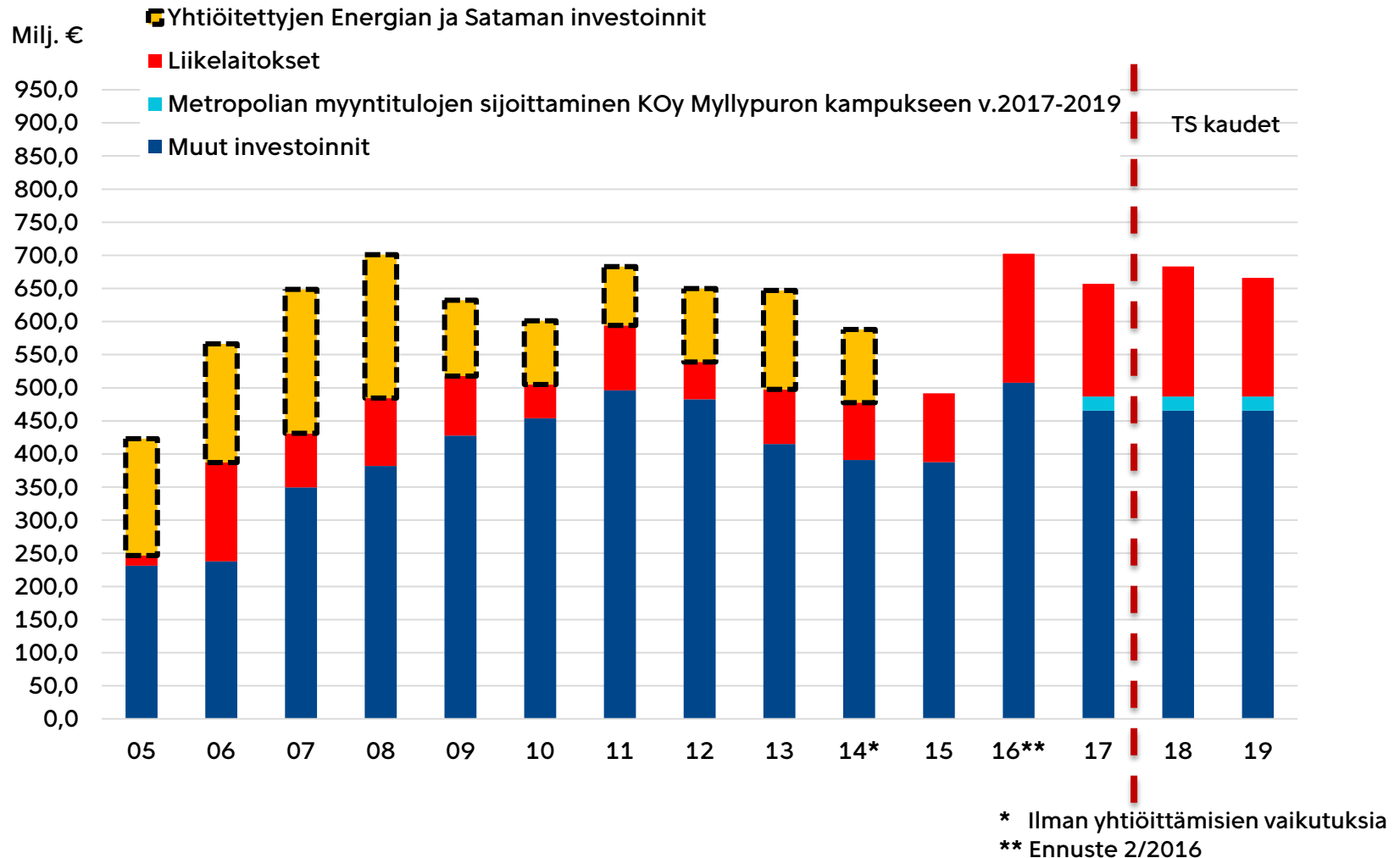
- Etusijalla rakennetun omaisuuden käyttökelpoisuus
- Strategiaohjelman elinkeinotavoitteet, asumisen tavoitteet (AM-ohjelma) sekä rahoitukselliset tavoitteet
- Opetusviraston digitalisaatio-ohjelma
- Ammatillisten oppilaitosten uudis- ja peruskorjaushankkeet
- Liikenneinvestoinnit sovittujen painotusten mukaisia
- Yhteistyöhankkeisiin on varauduttu. Esim. Pasilan ja Kalasataman projektialueet sekä Liikenneviraston tiehankkeet

Investoinnit 657 milj. euroa vuonna 2017

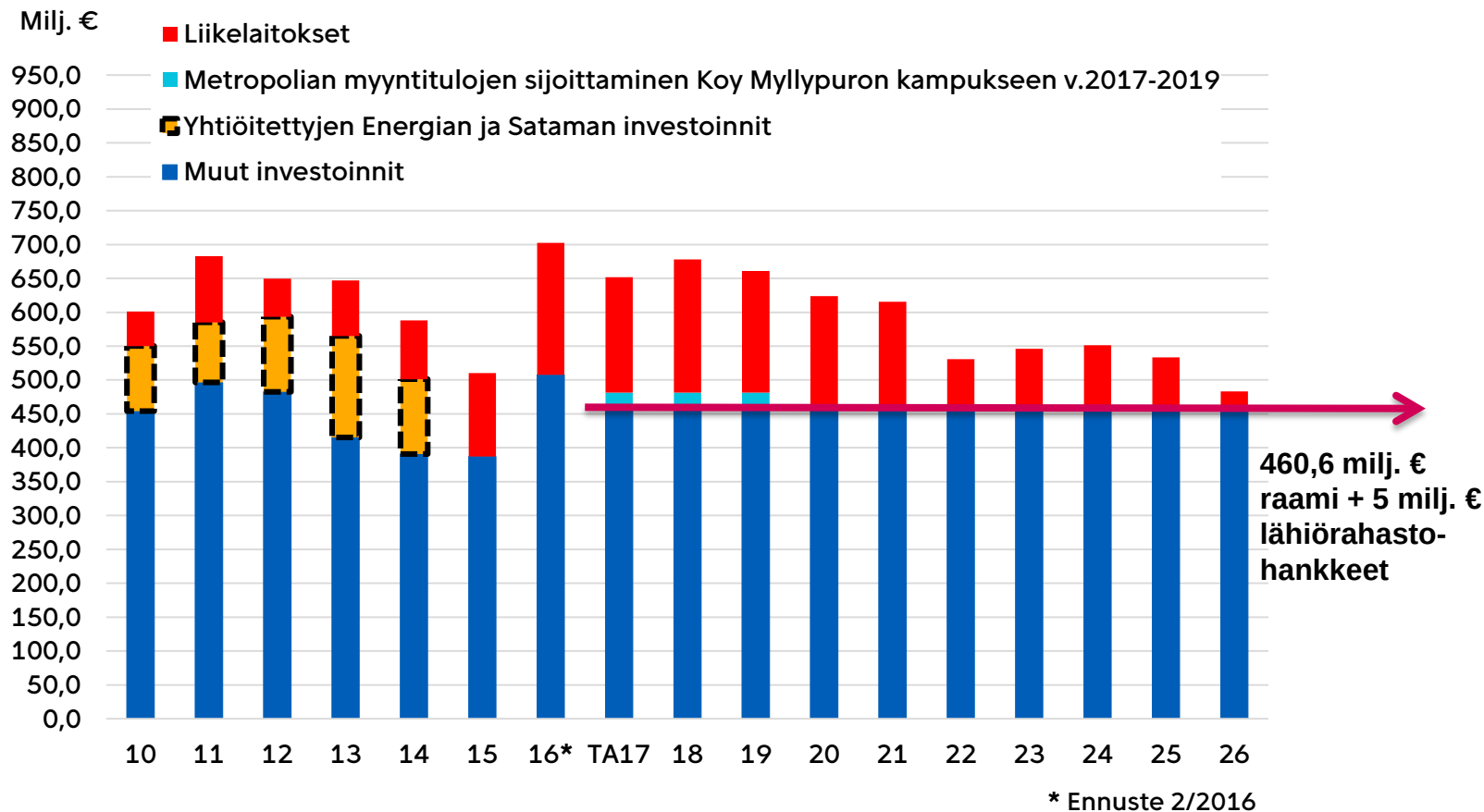

*Sisältää 21 milj. euron varauksen, joka mahdollistaa Metropolia ammattikorkeakoulun käytössä olevista tiloista saatavien myyntitulojen sijoittamisen Koy Myllypuron kampukseen

Investoinnit vuosina 2005–2019 mukaan lukien liikelaitosten investoinnit

Investoinnit vuosina 2010–2026 mukaan lukien liikelaitosten investoinnit

Investoinnit vuosina 2015–2019 (milj. euroa)

	TP 2015	TA 2016	Enn 2/16	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	1)	2)		3)	3)	3)
Investointiosa	387,6	468,3	507,6	486,6	486,6	486,6
HKL	103,9	209,9	193,4	169,1	195,3	178,0
Palmia	0,6	1,0	1,0	0,8	1,0	0,9
Oiva Akatemia	0,02	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Talpa	0,4	1,0	0,3	0,2	0,2	0,2
Työterveys Helsinki	-	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Liikelaithokset yhteensä	104,9	212,0	194,8	170,3	196,6	179,2
Kaikki yhteensä	492,5	680,3	702,4	656,9	683,2	665,8

1) Ilman apportiomaisuuden siirroista ja Helsingin Bussiliikenne Oy:n omistusjärjestelyistä aiheutuneita menoja.

2) Kun myönnettyt ylitysoikeudet huomioidaan, on määrärahaa käytettävissä 613,6 milj. euroa

3) Suunnitelmakaudelle on 465,6 milj. euron kokonaisinvestointien lisäksi varauduttu käyttämään vuosittain 21 milj. euroa Kiinteistö Oy Myllypuron kampukseen. Yhtiöön sijoitettavat määrärahat vastaavat Metropolia ammattikorkeakoulun käytössä olevien kiinteistöjen myyntituloja.

Suurimmat investointihankkeet vuosina 2017–2019

Kohde	Hanke yhteensä milj. euroa	Rakennus- aika	Investoinnit TS 2017 – 2019 milj. euroa
Kalasataman esirakentaminen, kadut ja puistot (ei sis. Sörnäisten liikennetunnelin noin 160 milj. euroa)	264,9	2017-26	84,9
Länsisataman esirakentaminen, kadut ja puistot	195,5	2017-26	71,7
Pasilan esirakentaminen, kadut ja puistot	138,5	2017-26	67,1
Kruunuvuorenrannan esirakentaminen, kadut ja puistot (sis. Kruunusiltojen 94,1 milj. euron osuus)	195,2	2017-26	66,3
Keskustakirjasto (Helsingin osuus)	66,0	2015-19	50,9
Jätkäsaaren peruskoulu	26,0	2018-19	25,1
Alppilan lukion perusparannus	23,2	2017-18	21,9
Stadin ammattiopisto, Holkkien kampus 1. vaihe, lisätilat	35,5	2018-20	20,8
Myllypuron kampus Metropolia ammattikorkeakoulun käyttöön*	165,0	2016-19	150,0
* toteutetaan kiinteistöyhtiömuotoisena			

Suurimmat investointihankkeet vuosina 2017–2026 (1/2)

Kohde	Hanke yhteensä milj. euroa	Rakennusaika	Investoinnit 2017 – 2026 milj. euroa
Kalasataman esirakentaminen, kadut ja puistot (ei sis. Sörnäisten liikennetunnelia)	264,9	2017-26	264,9
Länsisataman esirakentaminen, kadut ja puistot	195,5	2017-26	195,5
Sörnäisten liikennetunneli	161,1	2022-26	161,1
Läntinen terveys- ja hyvinvointikeskus, perhekeskus, kaupunginsairaala ja psykiatrinen sairaala	140,0	2021-26	140,0
Pasilan esirakentaminen, kadut ja puistot	138,5	2017-26	138,5
Kruunuvuorenrannan esirakentaminen, kadut ja puistot (ei sis. Kruunusilltoja)	101,1	2017-26	101,1
Kruunusillat	259,2	2019-25	94,1*
Finlandia-talo, Peruskorjaus	60	2021-24	60
Keskustakirjasto (Helsingin osuus)	66	2015-19	50,9
*Kevyen liikenteen osuus kokonaiskustannuksista. Raitiotien kustannusosuudesta (158,4 milj. euroa vuosina 2017-2026) vastaa HKL-liikelaitos.			

Suurimmat investointihankkeet vuosina 2017–2026 (2/2)

Kohde	Hanke yhteensä milj. euroa	Rakennus-aika	Investoinnit 2017 – 2026 milj. euroa
Stadin ammattiopisto, Vallilan kampus, Sturenkatu 18-20	86,0	2024-28	47,8
Stadin ammattiopisto, Holkkitie kampus 1. vaihe, lisätilat	35,5	2018-20	35,5
Keski-Pasilan peruskoulu	32,0	2022-24	32,0
Stadin ammattiopisto, Holkkitie kampus 3. vaihe	30,0	2022-24	30,0
Jakomäen peruskoulu, peruskorjaus ja laajennus	30,0	2019-20	30,0
Stadin ammattiopisto, Holkkitie kampus 2. vaihe	28,0	2020-22	28
Aleksis Kiven peruskoulu, perusparannus	27,2	2018-20	27,2
Jätkäsaaren peruskoulu, uudisrakennus	26,0	2018-19	25,1
Taivallahden peruskoulu, perusparannus	25,0	2019-23	25,0

Talonrakennus, suurimmat uudisrakennushankkeet vuonna 2017

		Kust. yhteensä milj. euroa	Rakentamisen ajoitus	2017 milj. euroa
Opetustoimen hankkeet				
	Jätkäsaaren peruskoulun luokat 1-2 ja päiväkoti	10,7	2016-17	5,6
Varhaiskasvatusviraston hankkeet				
	Päiväkoti Yliskylä, korvaava uudisrakennus	8,9	2017-18	2,9
	Päiväkoti Selkämeri (Jätkäsaari)	5,9	2017-18	2,6
Muut hankkeet				
	Keskustakirjasto (kaupungin osuus)	66,0	2015-19	22,5
	Staran ja Liv:n Vuosaaren tukikohta	20,5	2017-18	10,0

Talonrakennus, suurimmat korjaushankkeet vuonna 2017

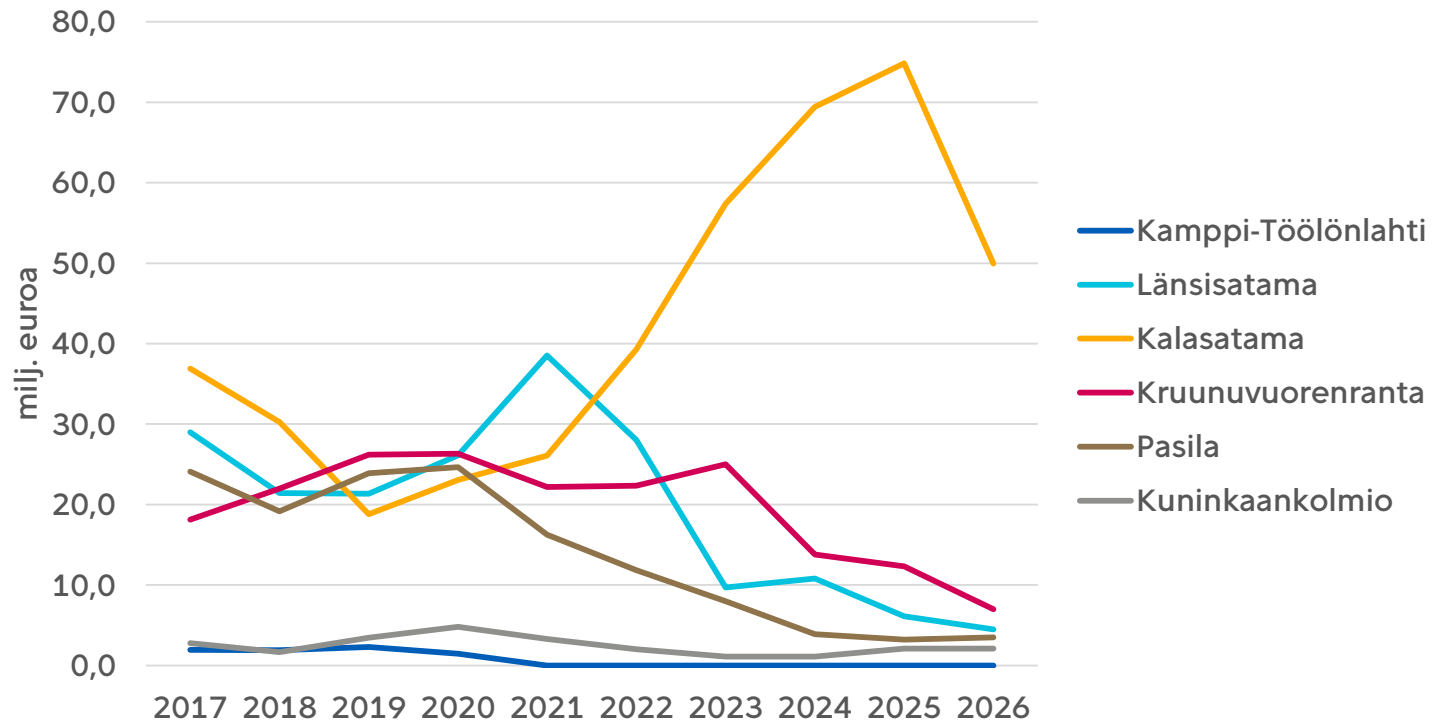
		Kust. yhteensä milj. euroa	Rakentamisen ajoitus	2017 milj. euroa
Opetustoimen hankkeet				
	Stadin ammattiopisto/Roihuvuori	46,3	2015-18	12,5
	Stadin ammattiopisto/Teollisuuskatu	36,5	2015-17	12,1
	Alppilan lukion perusparannus	23,2	2017-18	8,2
	Kaisaniemen ala-aste	9,8	2016-17	6,1
Sosiaali- ja terveystieteiden hankkeet				
	Roihuvuoren monipuolinen palvelukeskus	5,8	2016-17	5,1
	Sofianlehdon päivätoimintakeskus	6,3	2017-18	4,0
Muut hankkeet				
	Ruotsinkielinen työväenopisto	9,6	2016-17	4,8
	Metropolian Arabianrannan kampus	4,6	2017-17	4,4

Aluerakentamisprojektien infra-investoinnit ilman liikelaitoksia (milj. euroa)

	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Kamppi-Töölönlahti	2	2	2
Kalasadama	37	30	18
Länsisatama	29	21	21
Pasila	24	19	24
Kruunuvuorenranta	18	22	27
Kuninkaankolmio	3	2	4
Uusien alueiden investoinnit ilman liikelaitoksia tarkasteltuna	113	96	96

- Sisältää esirakentamisen, kadut ja puistot

Aluerakentamisprojektien infra-investoinnit ilman liikelaitoksia (milj. euroa)

- Sisältää esirakentamisen, kadut ja puistot
- Kalasataman lukuihin sisältyy Sörnäisten liikennetunnelin kustannukset (noin 160 milj. euroa vuosina 2022-2026)
- Kruunuvuorenrannan lukuihin sisältyy Kruunusillat-hankkeen kevyen liikenteen osuuden kustannukset (noin 94 milj. euroa vuosina 2017-2026)

HKL-liikelaitoksen suurimmat investoinnit vuosina 2017–2019 (milj. euroa)

HKL:n investoinnit	Investoinnit 2017 - 2026	Investoinnit TS 2017 - 2019
Raide-Jokeri, raitiovaunut	107,9	58,2
Raide-Jokeri, raitiorata/sähkö	123,9	56,0
Nykyinen raitiovaunuhankinta (Skoda)	52,6	51,0
Kantakaupunkivaunut, raitiovaunut	39,9	39,9
Kruunusilta, raitiorata/sähkö ja sillat	158,4	23,0
Kruunusilta, raitiovaunut	76,8	21,5
Vanhojen metrovaunujen peruskorjaus	20,0	20,0
Raitioratojen peruskorjaukset	56,2	17,0
Raide-Jokeri, varikko	49,5	16,0
Hakaniemen metroaseman peruskorjaus	14,5	14,5
Metron kulunvalvonnan uusiminen	12,8	12,8

HKL-liikelaitoksen suurimmat investoinnit vuosina 2017–2026 (milj. euroa)

HKL:n investoinnit	Investoinnit 2017 - 2026
Kruunusilta, raitiorata/sähkö ja sillat	158,4
Raide-Jokeri, raitiorata/sähkö	123,9
Raide-Jokeri, raitiovaunut	107,9
Metroasemat	88,1
Raitioliikenteen linjastosuunnitelman hankkeet	86,3
Kruunusilta, raitiovaunut	76,8
Muut raitioradat	75,7
Nykyinen raitiovaunuhankinta (Skoda)	52,6